

СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДЕ
БРЧКО ДИСТИРКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

2022–2026.

Радна група за израду Нацрта стратегије за младе

Задатак Координационог тијела и радних група био је упознавање са анализом тренутног стања и положаја младих кроз рад Владе Брчко дистрикта БиХ, надлежних одјељења, служби, институција и организација из којих долазе чланови те на основи урађеног истраживања и анализе о потребама и проблемима младих Брчко дистрикта БиХ. Истраживање и анализу је за потребе Владе Брчко дистрикта радио Институт за развој младих КУЛТ. Истовремено Координационо тијело се упознало са стратешким правцима, мјерама и активностима Стратегија развоја Брчко дистрикта БиХ 2021–2027. и препорукама из Акционог плана 2020–2022. за побољшање положаја и статуса младих у Брчко дистрикту БиХ које је припремило Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ.

Особе предложене у радне групе, у име Владе Брчко дистрикта БиХ, посједују искуство и знање из подручја којима се баве што је био кључни критеријуми за именовање.

За потребе израде Нацрта стратегије за младе Брчко дистрикта БиХ 2022–2026. године именована је Радна група коју чине:

- Александар Ђурић – Одјељење за привредни развој, спорт и културу,
- Душан Лазић – Полиција Брчко дистрикта БиХ,
- Елдина Авдић – Одјељење за јавну безбједност,
- Харун Шабановић – Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта,
- Јасмина Салиховић Хоџић – Одјељење за европске интеграције и међународну сарадњу,
- Лука Семизовић – Одјељење за здравство и остале услуге,
- Никифор Ђаковић – Завод за запошљавање Брчко дистрикт БиХ,
- Самир Чорбаџић – Одјељење за образовање,
- Теа Ружић – Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ,
- Жељко Новаковић – Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ.

Поред именованих чланова Радне групе за сваку тематску област чланови су мобилизовали и друге стручњаке и колеге у одјељењима Владе Брчко дистрикта БиХ, институцијама и невладином организацијама које дјелују у пољу младих. Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је комуницирао и са организацијама чланицама како би добио потребне информације.

Радном групом на почетку је руководио Сеад Ушановић, а касније Срђан Кисић – Одјељење за стручне и административне послове.

Свој допринос овој Радној групи дали су други представници Вијећа/Савјета младих Брчко дистрикта БиХ – Владимир Каностревац и службеница за младе Амира Халиловић, те тадашња шефица Пододјељења за подршку МЗ, НВО и УГ Аница Радић-Савић. Поред тога у изради документа су учествовали и ранији шеф Одјељења за стручне и административне послове Срђан Блажић и актуелни шеф Одјељења за стручне и административне послове Недим Хамзабеговић.

УВОД

Стратегија за младе Брчко дистрикта БиХ за период 2022–2026. године представља стратешки документ намијењен бољем положају младих у Брчко дистрикту БиХ, те ефикасним управљањем постојећим и новим ресурсима ове административне јединице и има за циљ унаприједити положај младих, омладинског сектора и омладинских организација али и однос власти и младих. Стратегија за младе Брчко дистрикта БиХ (у даљем тексту: Стратегија) садржи свеобухватан приступ изградњи социјалних, економских, образовних, културних и других услова за трајну добробит младих и њихово активно и одговорно учешће у друштвеној заједници у којој живе.

Стратегија у потпуности прати препоруке Закона о младима Брчко дистрикта БиХ који обавезује власт у Брчком да приступи изради стратегије за младе.

Категорија младих се односи на популацију од 15 до 30 година што је прописано и Законом о младима Брчко дистрикта БиХ. Веома је значајно истаћи да, када је ријеч о младима, као засебној друштвеној категорији која је социјално хетерогена и интегрални је дио друштва, се власти стратешки определијеле према потребама и проблемима младих, те њима понуде прилике за здрав развој и њихово активно учешће у друштву.

Законом о младима Брчко дистрикта БиХ прописују се права и обавезе младих, омладинско организовање, брига за младе, институционално учешће младих у доношењу одлука и друга питања од интереса за живот, положај и дјеловање младих у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Закон о младима Брчко дистрикта БиХ дефинише политику према младима као укупност свих мјера и институционалних механизма бриге власти према младима, који су усмјерени на побољшање и унапређење положаја и статуса младих.

Истовремено у Закону се стратегија за младе дефинише као документ с програмским приступом дјеловања према младима што укључује дефинисане проблеме и потребе младих, стратешке правце дјеловања, циљеве стратегије и мјере за спровођење циљева.

Према Закону, Стратегија за младе се израђује на основу истраживања о потребама и проблемима младих.

Поред Закона о младима Брчко дистрикта БиХ учешће младих у свим подручјима јавног живота и развој стратегија за младе на државном, регионалном и локалном нивоу потичу и промовишу Савјет Европе, Европски омладински форум, Европска комисија и сличне међународне институције и организације те низ документа које су ови актери израдили, а које је БиХ у потпуности или дијелом прихватила.

Кроз припрему овог нацрта укључени су и раније препознати приоритети које за поље младих препознаје Стратегија развоја Брчко дистрикта БиХ за период 2021–2027, али и приједлози властима Вијећа/Савјета младих Брчко дистрикта БиХ проистекли из Сусрета младих Брчко дистрикта БиХ одржаних 2019. године.

Стратешким приступом према младима желе се створити услови за афирмацију младих, смањити њихов одлазак из земље, изградити конструктиван и партнерски однос са омладинским организацијама, предузетницима, другим нивоима власти у БиХ и другима актерима у остваривању циљева за добробит и благодостање младих људи у друштву.

Циљеви овог документа су:

- описати тренутни положај младих кроз приоритетна подручја
- идентификовати снаге, слабости, прилике и пријетње Брчко дистрикта БиХ у подручју политике према младима
- дефинисати визију, одредити стратешке циљеве, приоритетна подручја дјеловања, мјере и пројекте/активности кроз подручја
- дефинисати надлежности над предложеним мјерама
- понудити начине вредновања и праћења спровођења предложених активности/пројеката.

Политике према младима у ЕУ

Европска унија од 2002. године спроводи циљану сарадњу у контексту политика према младима ЕУ, а на основу начела учешћа и равноправног приступа могућностима. Ова сарадња је подстакла политичке и законодавне промјене у државама чланицама, али и значајно допринијела изградњи капацитета омладинских организација. До данас, Европска унија је предложила и усвојила два стратешка документа за младе.

У Резолуцији¹ Савјета Европске уније и представника влада држава чланица у подручју младих препознаје се да млади:

- имају посебну улогу у друштву и суочавају се са посебним изазовима,
- требају ЕУ Стратегију за младе за период 2019–2027. године,
- требају јасно дефинисане циљеве за младе.

ЕУ Стратегија према младима за период 2019–2027. године представља стратешки документ у којем су садржане смјернице свим учесницима у области младих, што укључује првенствено владе држава чланица, одређене агенције и институције, те организације цивилног друштва, регионалне и локалне јединице самоуправе, али и све остале који се баве радом за младе и с младима, те оне који у свом раду обухваћају на неки начин област од интереса за младе. Документ садржи важне смјернице и циљеве које настоји остварити, те се првенствено ослања на сарадњу, заједничку координацију и синергију наведених доносиоца и спроводиоца одлука које укључују младе.

ЕУ Стратегија према младима промовише учешће младих у демократском животу и треба се спроводити у државама чланицама ЕУ на основу 11 европских циљева за младе. Организације цивилног друштва као директна повезница младих са ЕУ властима имају велику улогу и одговорност за спровођење и остваривање циљева стратегије те је од кључне важности подршка коју учесници себи могу међусобно обезбиједити како би се 11 циљева ове стратегије спровело.

---

¹ Резолуција Савјета Европске уније и представника влада држава чланица, који су се састали унутар Савјета, о оквиру за европску сарадњу у подручју младих: стратегија Европске уније за младе за период 2019–2027. (Ц 465-1, 2018)
- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=ES#d1e32-18-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=ES#d1e32-18-1) (преступљено 2. 2. 2022)

ЕУ циљеви одражавају визију коју ЕУ остварује кроз дијалог с младима. Циљеви су:

1. Повезивање ЕУ с младима
2. Равноправност свих полова
3. Инклузивна друштва
4. Информације и конструктивни дијалог
5. Ментално здравље и добробит
6. Кретање руралне младежи напријед
7. Квалитетно запошљавање за све
8. Квалитетно учење
9. Простор и учешће за све
10. Одржива зелена Европа
11. Организације младих и европски програми

Стратегија ЕУ за младе требала би придонијети остварењу ове визије младих мобилизирајући инструменте политике на нивоу ЕУ, као и дјеловање свих актера на националном, регионалном и локалном нивоу.

Поред ЕУ Стратегије према младима важно је споменути још два документа који пружају подстицај и дају приједлоге за унапређења окружења у којем млади живе и дјелују. То су:

- Резолуција о Стратегији омладинског сектора Савјета Европе до 2030. (ЦМ/РЕС (2020) 2 Савјета Европе), усвојена у јануару 2020. године, а која пружа подстицај јачању, признавању и даљем развоју политика и пракси у подручју рада с младима. Резолуција има за циљ да оспособи младе у цијелој Европи да активно подупиру, бране, промовишу и уживају корист од темељних вриједности Савјета Европе (људска права, демократија и владавина права). Приоритети стратегије за омладински сектор до 2030. су: ревитализација плуралистичке демократије, приступ младих правима, заједнички живот у мирним и инклузивним друштвима и омладински рад. Истовремено, ова стратегија пружа више информација о омладинском сектору Савјета Европе, као и о визији, мисији стратегије, тематским приоритетима и очекиваним исходима.
- Европска повеља о учешћу младих на локалном и регионалном нивоу – садржи препоруке младима, омладинским радницима, организацијама и локалним властима за промовисање и подстицање локалног учешћа младих широм Европе. Овим документом промовишу се инструменти за учешће младих, и то: обука младих за учешће, информисање, промовисање учешћа младих путем информационалних и комуникационих технологија, промовисање учешћа младих у медијима, подстицање младих да се баве волонтерским радом и да посвећују своје вријеме активностима за развој заједнице, пружање подршке пројектима и иницијативама младих, промовисање омладинских организација, учешће младих у невладиним организацијама и политичким странкама.

На нивоу Европске уније дјелује неколико организација које су препознате као кровне омладинске организације и које у свој рад укључују омладинске организације или организације за младе из држава чланица, али и под посебним условима и организације које долазе из држава које још увијек нису приступиле Европској унији. Једна од њих је Европски форум младих² (*European Youth Forum*)

---

² European Youth Forum, <https://www.youthforum.org/> (преступљено 2. 2. 2022)

који броји преко 100 организација чланица, углавном националних кровних организација за младе. Чланице овог форума су и кровне организације за младе из регије Западног Балкана, а које долазе из држава које нису чланице ЕУ као што су Република Србија и Сјеверна Македонија.

Документи креирани на нивоу ЕУ утичу и на креирања правног оквира у земљама Западног Балкана гдје је врло видљив напредак сусједних држава попут Републике Србије која има уређен Закон о младима као и Националну стратегију за младе за период 2015–2025. Ови документи уређују области од важности за младе те дају препоруке за спровођење механизма који иду у правцу побољшања положаја младих.

Босна и Херцеговина, па самим тим и Брчко дистрикт БиХ дио су спровођења горе наведених докумената посредно или непосредно, посебно документа Савјета Европе чија је чланица и БиХ. Важно је да они који раде директно на креирању и спровођењу стратешких докумената у локалном контексту познају и шири контекст у којем се питања младих рјешавају. У свјетлу ЕУ пута за БиХ познавање стратешких докумената ЕУ и Савјета Европе ствара боље разумијевање трендова и односа које млади могу и требају имати у свом дјеловању ван локалне заједнице.

Политике према младима у Босни и Херцеговини

У правном систему Босне и Херцеговине не постоји законска регулатива која се бави питањима младих на државном нивоу, иако су питања младих у надлежности Министарства цивилних послова БиХ кроз дјеловање и рад Одсјека за мобилност и младе у сектору за образовање овог министарства.

Устав БиХ наводи да овлашћења која Уставом БиХ нису изричито додијељена институцијама БиХ, припадају ентитетима. То је случај и са питањима младих над чијим питањима надлежност имају ентитетска министарства.

Данас на територији БиХ имамо три закона која регулишу права младих, и то: Закон о младима Федерације Босне и Херцеговине³ (у даљем тексту: Закон о младима ФБиХ), Закон о омладинском организовању Републике Српске⁴ (у даљем тексту: Закон о омладинском организовању РС) те Закон о младима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине⁵ (у даљем тексту: Закон о младима БД БиХ). Сва три закона, поред тога што наглашавају важност поштовања људских и грађанских права младих, дефинишу додатна права за младе у друштву.

Закон о омладинском организовању РС прописује да је брига о омладини од општег интереса за Републику, који се остварује доношењем и реализацијом утврђеног документа омладинске политике на републичком, градском и општинском нивоу. Надаље, дефинисано је да се омладинском политиком уређују основни циљеви, правци развоја и задаци у омладинском сектору, као што су питања: васпитања младих, његовања моралних, естетских, културних и спортских

³ Закон о младима Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације БиХ, 36/10)

⁴ Закон о омладинском организовању Републике Српске (Службени гласник РС, 98/04, 119/08, 1/12)

⁵ Закон о младима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (Службени гласник Брчко дистрикта БиХ, 18/17)

вриједности, развијање физичких и духовних вриједности личности, свијест о хуманистичким вриједностима, личној и друштвеној одговорности, социјално-здравственој заштити, запошљавању, екологији и др.

Када говоримо о институционалном учешћу младих у доношењу одлука, Закон о омладинском организовању РС прописује да ће надлежни органи Републике Српске, града и општине обезбиједити услове да млади учествују у доношењу одлука, расправама и дебатама које се односе на њихову проблематику, формирањем, између осталог, посебних комисија за младе. Комисије су стална радна тијела у скупштинама општина, градова и Републике, а чланови комисије бирају се из реда представника омладинских савјета Републике Српске, града или општине и представника законодавне власти у Републици Српској, граду и општини. Чланом 54 Закона о омладинском организовању РС дефинисано је да град и општина издвајају дио средстава из буџета за финансирање програма у складу са Омладинском политиком. Такође, Закон о омладинском организовању РС, обавезује ниже нивое власти (град и општину) да обезбиједи одговарајуће просторије у којима млади могу обављати своје активности и показивати своје креативне способности. Законом је прописано да су градови и општине биле дужне успоставити регистар омладинских организација за своје подручје, у року од 60 дана од дана ступања на снагу Закона о омладинском организовању РС.

Закон о младима ФБиХ одговорност пружања подршке младима делегира свим нивоима власти у Федерацији БиХ, прије свега кроз дефинисање, усвајање и спровођење стратегија према младима. Чланом 12 Закона прописано је да је општински/градски, као и кантонални ниво власти дужан одредити службеника за питања младих, односно одјељење при надлежном министарству. Уз то, Закон је прописао обавезу општинском односно градском нивоу власти да самостално обезбиједи минимум мјера на плану рада са младима и омладинских активности, те механизме и капацитете који укључују:

- обезбјеђење прикладног простора за младе те обезбјеђење плаћања трошкова његовог одржавања,
- обезбјеђење буџетске ставке која се тиче питања младих, као дијела укупног буџета општине,
- одређивање надлежне општинске службе за питања младих,
- обезбјеђење годишњих грантова за пројекте за младе,
- оснивање комисија за младе при општинском савјету као сталног радног тијела,
- успостављање стручног радног тијела за израду, ажурирање и праћење спровођења локалних стратегија према младима,
- истраживање или подршку истраживању с циљем доношења стратегија према младима,
- пружање свеопште подршке раду општинског савјета младих.

Законом о младима ФБиХ јасно је дефинисано да млади имају право бити благовремено и истинито информисани о свим питањима која су од интереса за њих, те да сви нивои власти у Федерацији БиХ требају, у складу са својим надлежностима, одржати јавне расправе и консултације уз учешће представника савјета младих у процесу усвајања одређене секторске политике према младима, програма дјеловања за младе, стратегије према младима и дијелова буџета који се тичу питања младих. Уз то, надлежна општинска/градска служба води списак омладинских удружења на територији општине/града, али и неформалних група које желе предложити пројекте за младе.

Брига о младима је **Законом о младима БДБиХ** дефинисана као општи интерес Брчко дистрикта БиХ, те се власт доношењем Закона о младима БДБиХ обавезала уредити и створити услове за омладинско организовање те донијети и спроводити Стратегију за младе. Закон о младима БДБиХ задужује Одјељење за стручне и административне послове Владе БДБиХ (у даљем тексту: Одјељење) да успостави и води регистар омладинских организација, те да у сарадњи са Вијећем/Савјетом младих БДБиХ изради нацрт Стратегије за младе. Поред овог одјељења, Влада БДБиХ се обавезала формирати Комисију за младе при Скупштини БДБиХ, те именовати службеника за младе. С циљем побољшања улоге и статуса младих, надлежни органи требају обезбиједити услове за учешће младих у расправама, дебатама и доношењу одлука које се односе на младе.

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ДОКУМЕНТА

На основу Закона о младима Брчко дистрикта БиХ, а с циљем континуираног рада на побољшању положаја младих Влада Брчко дистрикта БиХ приступила је изради Стратегије према младима за период 2022–2026. године. Носилац овог процеса је Одјељење за стручне и административне послове, односно Пододјељење за подршку мјесним заједницама, невладиним организацијама и удружењима грађана. Процес израде Нацрта стратегије за младе Брчко дистрикта БиХ је, у складу са Законом о младима, рађен са Вијећем/Савјетом младих Брчко дистрикта БиХ, а уз подршку партнера и стручњака из БиХ и међународне заједнице.

У сврху израде стратешког документа за младе, на основу Јавног позива Института за развој младих КУЛТ намијењеног локалним заједницама у БиХ, потписан је Споразум о сарадњи између Владе Брчко дистрикта БиХ и Института за развој младих КУЛТ, као организације која ће припремити и спровести истраживање и израдити анализу о положају и потребама младих. Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је, на основи Меморандума о сарадњи са Институтом за развој младих КУЛТ, наставио сарадњу на изради Нацрта стратегије за младе и након спровођења истраживања и објаве анализе.

Кроз ову сарадњу Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ и Институт за развој младих КУЛТ су радили са Радном групом на прикупљању потребних информација, обради података и припреми Нацрта стратегије за младе.

Узимајући у обзир да је усљед утицаја пандемије *COVID-19* у Босни и Херцеговини, због спровођења локалних избора, те изненадног смртог случаја службеника за младе и промјене особља на мјесту службеника за младе цјелокупни процес рада Радне групе за израду Нацрта стратегије за младе је трајао нешто дуже него планирано и званично завршен у марту 2022. године.

Процес израде документа Стратегија за младе одвијао се у неколико фаза:

Припремна фаза је укључивала иницирање процеса израде стратешког документа са задуженим одјељењем, односно пододјељењем, дефинисање чланова Радне групе и припрему методологије за истраживање о положају и потребама младих.

Истраживачка фаза је укључивала је сарадњу са Вијећем/Савјетом младих Брчко дистрикта БиХ на креирању тима анкетара, обуку анкетара, припрему и спровођење теренског истраживања са

младима на подручју Дистрикта. Прикупљање података спроведено је у новембру 2019. године коришћењем стандардизованог упитника који Институт за развој младих КУЛТ користи за истраживања проблема и потреба младих на различитим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Кроз теренско истраживање анкетирано је 386 младих с подручја Брчко дистрикта БиХ. Истраживањем је обухваћено седам области које су од посебног значаја за младе, а и сам документ анализе има структуру која прати сљедеће тематске цјелине:

- образовање и наука младих;
- рад, запошљавање и предузетништво младих;
- социјална брига о младима;
- здравствена заштита младих;
- култура и спорт младих;
- активизам (учешће, волонтирање и мобилност) младих;
- безбједност младих.

Анализа резултата истраживања потреба и проблема младих Брчко дистрикта БиХ доступна је на веб-страници Владе Брчко дистрикта БиХ и Вијећа/Савјета младих Брчко дистрикта БиХ.

Фаза дијалога укључивала је процес кроз који се у израду Нацрта стратегије за младе додатно укључили млади и други актери из владиног и невладиног сектора. С циљем бољег разумијевања положаја младих и доношења квалитетног документа Нацрта стратегије за младе, Одјељење за стручне и административне послове Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ и Институт за развој младих КУЛТ уз подршку Међународне организације за миграције БиХ (ИОМ) организирали су догађај „Дијалог с младима“.

У оквиру догађаја идентификовани су додатни проблеми и приједлози рјешења за области: рад, запошљавање, samozapoшљавање и предузетништво младих; култура и спорт и активизам (учешће, волонтирање, мобилност, слободно вријеме) младих, здравље младих и социјална брига и безбједност младих.

Заједно, млади, представници омладинских и других организација, политичких странка, институција власти и доносиоци одлука су идентификовали најактуелније проблеме те понудили неколико могућности за њихово рјешавање за период за који се креира Нацрт стратегије за младе. Приједлози добијени кроз дијалог с младима унесени су у Нацрт стратегије за младе кроз планиране мјере и активности.

Фаза израде нацрта документа се дијелом одвијала паралелно са теренским истраживањем, а обухватила је сарадњу са Радном групом, те укључивање свих релевантних актера у прикупљање информација о тренутним активностима и мјерама које се спроводе према младима у Брчко дистрикту БиХ. Анализиране су постојеће мјере, програми и активности које спроводи Влада Брчко дистрикта БиХ, мапирани најзначајнији проблеми и потребе младих те су предложене додатне мјере и активности у седам области. Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ и Институт за развој младих КУЛТ су на основи свих споменутих фаза креирали Нацрт стратегије за младе.

Фаза израде Приједлога стратегије укључује процес консултација на први приједлог Нацрта стратегије кроз који су чланови Радне групе и надлежне институције Владе Брчко дистрикта БиХ дали коментаре на сам Нацрт. Одржане су у консултацији са Одсјеком за стратешко планирање

Владе Брчко дистрикта БиХ. Након дораде документа Нацрта иде у даље процедуре Владе Брчко дистрикта БиХ и Скупштине Брчко дистрикта БиХ.

Основни принципи који су интегрисани у све фазе израде Нацрта стратегије за младе, од анализе положаја и потреба младих преко креирања визије и стратешких праваца, те одређивања конкретних приједлога мјера и активности су укључили сљедеће принципе:

- **Укљученост младих**

Равноправност и једнаке прилике свим младима да учествују у истраживању и изразе своје потребе и препознају проблеме популације младих, те имају прилику дати приједлоге за мјере и активности за бољи положај младих.

- **Инклузивност**

Учешће младих и интересних група који раде са младима и/или за младе у припреми Нацрта стратегије. Посебна пажња је посвећена младима који нису дио омладинске структуре и осигуран је простор за струковна удружења која се баве специфичним групама друштва међу којима има и младих. Овдје се посебно водило рачуна о укључивању маргинализованих група младих.

- **Холистички приступ**

Међуресорна и међусекторска сарадња те умрежавање интересних група и актера кроз све сегменте израде документа како би се положај и потребе младих људи сагледали с циљем што бољег и ранијег унапређења статуса младих.

- **Одговорност**

Надлежне институције одговорне су за спровођење, мониторинг и евалуацију Стратегије, у складу са дефинисаним циљевима и индикаторима успјеха.

Поред наведених принципа за израду стратегија за младе, у складу са *Правилником о садржају и методологији израде, систему праћења и надзора спровођења стратешких и имплементационих докумената, у процесу стратешког планирања и управљања развојем у Дистрикту* се при изради овог документа примјењивали и сљедећи принципи:

Принцип усклађености који подразумева да су стратешка документа усклађена по циљевима јавне политике. То значи да стратешка документа морају бити међусобно усклађена тако да приоритети и циљеви једног не буду контрадикторни или да се не преклапају с другим (хоризонтална усклађеност). Поред тога, мора се водити рачуна да документа буду усклађена са стратешким документима предвиђеним Уставом, Статутом, међународним уговорима и процесом приступања ЕУ, планским документима које доноси Скупштина, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине (вертикална усклађеност). Овај принцип посебно је важан у погледу усклађивања националних политика с политикама ЕУ.

Принцип финансијске одрживости значи да се приликом планирања и спровођења стратешких докумената поштују фискална ограничења дефинисана средњорочним и годишњим буџетским оквиром. Израда стратешких докумената требало би да узме у обзир фискалну реалност у земљи и да буде синхронизована с процесом припреме буџета. Овај принцип такође је врло битан јер да би одређени циљ стратешког документа био остварив потребно је да се за његово спровођење обезбиједи довољно финансијских средстава.

Принцип сарадње односи се на обавезу међусобне сарадње у процесу планирања политика, координације и праћења спровођења стратешких докумената. С обзиром на то да већину стратешких докумената спроводи више институција, за њихово успјешно спровођење неопходна је редовна комуникација да би се подијелила добра искуства у самом процесу, договорили даљи правци дјеловања, утврдила успјешност обављених активности и процијениле могућности за побољшања у одређеној области. Овај принцип је јасно затупљен и у Закону о младима БД кроз члан 18 који дефинише Стратегију за младе и њену израду.

Принцип транспарентности значи да се стратешки документи израђују у оквиру консултација свих заинтересованих страна, укључујући и цивилно друштво, што се може остварити бројним јавним догађајима, консултацијама, дебатама, расправама у којима учествује заинтересована јавност, коју је потребно укључити у свим фазама обликовања стратешког документа у складу с одговарајућим прописом Владе. Тим путем доприноси се квалитету самих докумената, али и социјалној кохезији, осјећају заједничког интереса за остварење циља, повећању повјерења у институције и разумијевању потребе за стратешким планирањем.

Принцип континуитета планирања јавних политика подразумијева да нови стратешки документ буде заснован на документима који су му претходили, те да кроз њега буду сагледани постигнути учинци већ спроведених јавних политика. Стратешка документа доноси се на дугорочни временски период. Прије тога потребно је кроз извјештавање, одговарајуће препоруке и вредновање утврдити које активности нису спроведене претходним документом и то евидентирати приликом доношења новог. Новим документом требало би се јасно указати на повезаност с претходним, треба узети у обзир новонастале околности и утврдити нове приоритете и циљеве који би били наставак претходних.

Принцип ефикасности и рационалног планирања подразумијева да се у процесу израде стратешког документа обрати пажња на степен људских, организационих, финансијских и материјалних ресурса потребних за спровођење, праћење спровођење, извјештавање и вредновање. С тим у вези, важно је да надлежна тијела воде рачуна да се питања од значаја у сродним тематским областима повежу у оквиру једног стратешког документа.

Принцип равноправности сполова и једнаке могућности за грађане захтијева да се приликом израде сваког стратешког документа у Дистрикту посебно води рачуна о равноправном учешћу мушкараца и жена, као и о подједнакој заступљености њихових интереса приликом дефинисање циљева, приоритета и мјера. У практичном смислу, поштовање овог принципа треба да омогући једнаку видљивост, оснаживање и учешће оба пола у свим сферама јавног и приватног живота. Конкретно, током припреме и израде стратешких, имплементационих и осталих планских и програмских докумената и буџета од носиоца израде стратешких докумената се очекује да заузму приступ у оквиру којег ће константно преиспитивати да ли жене и мушкарци имају једнака права у расподјели ресурса и добити, те у приступу услугама или другим ресурсима. Поред тога, примјена принципа равноправности полова подразумијева и равноправно учешће мушкараца и жена у самом процесу израде стратешког, имплементационог и осталих планских документа и буџета. У складу с тим носилац израде ових докумената треба да обезбиједи равноправну заступљеност оба пола у предвиђеним процесима и то минимално 40% представника мање заступљеног пола.

ПОЛИТИКА ПРЕМА МЛАДИМА БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

Успјешно спровођење политике према младима Брчко дистрикта БиХ дефинисано је Законом о младима БДБиХ. Права и обавезе младих, омладинско организовање, брига за младе, институционално учешће младих у доношењу одлука и друга питања од интереса за живот, положај и дјеловање младих у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је регулисано овим законом који је посљедњи закон о младима усвојен у БиХ.

Законом о младима БДБиХ брига о младима се сматра општим интересом за Дистрикт и остварује се уређивањем и стварањем услова за омладинско организовање и доношењем и спровођењем стратегије за младе.

Истовремено Законом о младима БДБиХ су дефинисани сљедећи механизми, којима се адресирају питања, потребе и проблеме младих, а које је Дистрикт већ испунио или активно ради на њиховом спровођењу:

Регистар омладинских удружења води службеник за младе у оквиру свог дјеловања у Пододјељењу за подршку МЗ, НВО и УГ. Регистар омладинских удружења је основа за чланство у Вијећу/Савјету младих Брчко дистрикта БиХ, односно да би била чланица Вијећа/Савјета организација мора бити уписана у Регистар. Начин вођења регистра, садржај образаца, документација која се прилаже и садржај пријаве за упис у регистар утврђује надлежно одјељење Владе Брчко дистрикта БиХ.

У тренутку писања Нацрта чланство у Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ имале су сљедеће омладинске организације и њихови делегирани представници у сљедећим тијелима:

Предсједништво

1. Владимир Каностревац (Студентска организација „Савез студената Економског факултета“) – члан Предсједништва;
2. Харун Шабановић (Удружење „ПРОНИ Центар за омладински развој) – члан Предсједништва;
3. Матеа Бркић (*Stand-Up BH*) – члан Предсједништва;

Управни одбор

1. Асмир Рамић (УГ НВО „Пријатељи“) члан УО;
2. Дамјан Дунчић („Клуб љубитеља природе“) – члан УО;
3. Албин Османбашић („Извор“);
4. Марко Тодоровић („БК Св. Николај“) – члан УО;

Скупштина

1. Жељко Новаковић („Бициклички клуб Св. Николај“) – предсједник Скупштине;
2. Стефан Савчић („ПРОНИ – Центар за омладински развој“) – члан Скупштине;
3. Миралем Хабибовић („Асоцијација младих Брчко дистрикта БиХ“) – члан Скупштине;
4. Анђела Рикановић („Покрет за преокрет“) – члан Скупштине;
5. Енсар Гобелић („Удружење младих Извор“) – члан Скупштине;

6. Емра Хоџић („УГ НВО Пријатељи“) – члан Скупштине;
7. Милош Попић („Омладинска организација Свитац“) – члан Скупштине;
8. Зоран Рађен („Клуб љубитеља природе Брчко“) – члан Скупштине;
9. Кенан Куртовић („Проактив“) – члан Скупштине;
10. Александар Пантелић („Stand-Up BH“) – члан Скупштине;
11. Николина Марковић (Студентска организација „Савез студената Економског факултета“) – члан Скупштине;
12. Абдулах Салиховић (Планинарско удружење „Teamwork – тимски рад“) – члан Скупштине;
13. Муамер Ибрахимовић („Солуција младих и мудрих“) – члан Скупштине;
14. Тарик Имамовић (Факат) – члан Скупштине.

Комисија за младе Скупштине Брчко дистрикта БиХ је стална комисије Скупштине. Комисија за младе је радно тијело Скупштине Брчко дистрикта БиХ и има пет чланова, посланика Скупштине Брчко дистрикта БиХ. Комисија разматра питања у вези с планирањем и спровођењем политике према младима и заштите права и интереса младих, разматра положај младих у друштву, ради на промоцији права и интереса младих и обавља и друге послове одређене Пословником и одлукама Скупштине. У комисији за младе нема представника кровног тијела младих. Закон о младима Брчко дистрикта БиХ не дефинише чланство ове комисије. У тренутку писања Нацрта Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је започео спровођење иницијативе да се у рад ове комисије укључе представници младих.

Буџетом Брчко дистрикта БиХ није предвиђена посебна ставка за дјеловање Комисије за младе нити ово тијело спроводи самосталне активности намијењене младима. Досадашње дјеловање Комисије за младе огледа се у одржавању сједница, те није забиљежен висок ниво залагања Комисије за младе када су у питању приједлози за унапређење положаја младих, при креирању буџета или других аката Дистрикта због чега је потребно радити на унапређењу улоге ове комисије и развоју капацитета заступника како би боље разумјели питања младих и политике према младима.

Службеник за младе усклађује подршку младима с вишим нивоима власти и врши координацију с другим институцијама јавне управе и јавним органима власти који у својој надлежности имају неку од области дефинисане у стратегији за младе.

Службеник за младе:

- a) прати пружање подршке младима која долази из невладиног сектора, њен квалитет, њену самосталност у одређивању циљева и извршавању њених задатака, као и у формирању организационе структуре;
- b) води списак свих удружења, институција, установа, међународних и других организација које раде с младима или пружају подршку омладинским активностима;
- c) координира активности у вези с радом с младима и омладинским активностима;
- d) прати негативне утицаје на младе било које институције, удружења или организације, укључујући и међународне организације, које су у супротности с Уставом и законом и предлаже предузимање законских мјера које спроводе надлежни органи;
- e) савјетује младе и њихове представнике, нарочито о правним поступцима остваривања права и извршавања обавеза заснованих на Закону о младима БД и другим законима;
- f) води регистар омладинских организација;
- g) унапређује лични професионални развој и усавршавање;
- h) прати јачање капацитета свих оних који се баве радом с младима и омладинским активностима

Вијеће/Савјет младих је удружење младих засновано на добровољном чланству омладинских организација, које представља интересе младих и омладинских организација. Представља кровну организацију омладинских удружења у Брчко дистрикту БиХ и као такво учествује у креирању политика, програма и стратегија за младе у сарадњи са законодавним тијелима. Према члану Закона о младима БДБиХ Вијеће/Савјет младих оснива више од 50% (педесет посто) омладинских организација у складу са Законом о удружењима грађана, те чије руководство чини 2/3 младих.

Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је формално основано крајем новембра 2018. године, те у свом саставу тренутно броји 14 омладинских удружења уписаних у Регистар омладинских организација Одјељења за стручне и административне послове, са тенденцијом ширења. Циљеви Вијећа/Савјета младих Брчко дистрикта БиХ су:

- подстакнути укључивање младих у друштвени живот заједнице,
- јачати сарадњу између ВСМБД са институцијама власти,
- промовисати рад са младима и омладински рад,
- популаризовати и ширити свијести о значају рада са младима и приступу младима,
- побољшање услова живота младих људи у Брчко дистрикту БиХ,
- израда стратешких докумената и оперативних програма из области рада са младима и омладинског рада,
- сарадња са другим савјетима младих.

Поред наведеног и механизма дефинисаних Законом о младима БД питања младих у појединачним подручјима у Брчко дистрикту БиХ су тематизована и рјешавана кроз секторске механизме и мјере иако никада нису синхронизоване и обједињене у јединствен документ.

У Стратегији развоја Брчко дистрикта БиХ за период 2021 –2027. године млади се спомињу у оквиру другог стратешког циља кроз приоритет 5. – Подршка програмима осамостаљивања младих, односно оснивање одсјека за младе, кроз предложене мјере за развој предузетништва, малих и средњих предузећа, подршку старт-апovima, изградњу кампуса за младе, те мјере за развој образовања, спорта и културе.

Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је израдило Акциони план 2020–2022. које је доставило Влади Брчко дистрикта БиХ на разматрање и усвајање. Иако није усвојен, један дио предложених мјера из овог Акционог плана се нашао током 2021. и 2022. у плановима одјељења Владе Брчко дистрикта БиХ.

На основу наведеног, али и Анализе положаја и потреба младих (Прилог 1) Брчко дистрикт БиХ дјеловање према младима за период 2022–2026. усмјерава кроз три стратешка циља, а који су везани за области од интереса за младе, усклађени са Законом о младима БДБиХ и развојном стратегијом.

SWOT анализа

SWOT анализа је кључни оквир за анализу ситуације који омогућава интеграцију других метода и користи за утврђивање прилика и пријетњи, као и снага и слабости. Кроз SWOT анализу потребно разликовати снаге и слабости које представљају унутрашње факторе те пријетњи и прилика које представљају вањске факторе у овој анализи. Главна је разлика у томе што на унутрашње факторе имамо утицај, можемо их прилагодити, поправити, развијати или дјеловати на њих на неки други

начин. На вањске факторе не можемо имати значајнијег утицаја, али их морамо идентификовати и бити спремни прилагодити им се брзо и правилно. Дакле, постоје два подручја, једно је подручје утицаја, гдје имамо моћ утицати директно својим дјеловањем и мјерама, док су други фактори ван утицаја и не можемо ништа директно учинити, али их можемо окренути у нашу корист тако што ћемо их пратити и бити прилагодљиви.

Када говоримо о младима посебно је важно разумјети контекст у којем тренутно одрастају, развијају се и дјелују млади у сваком од појединачном подручју. Истовремено важно је разумјети какве мјере се спроводе за младе, те како се одржавају на живот младих.

Код израде SWOT анализе настојало се да анализа буде што објективнија, концентрирајући се што је могуће више на посматрање ствари из угла учесника у стратешком процесу, а стављајући фокус на младе. Таблица је настала као резултат анализе матрица које су попуњавали чланови Радне групе и тиме указали на тренутну ситуацију унутар свог сектора и на основну проведеног истраживања на узорку младих. Користећи SWOT анализу одређујемо тренутне факторе у и изван Брчко дистрикта БиХ које имају утицај на спровођење стратегије за младе.

Табела представља SWOT матрицу за израду стратегије за младе и њене примјене за предложени период. Свака ставка анализе представљена у табели је обрађена кроз матрице на којима је радила Радна група. Кроз ову табелу су приказана заједничка анализа детектираних пријетњи, прилика, снага и слабости Брчко дистрикта БиХ са фокусом на младе, њихове потребе, интересовања и проблеме.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Брчко дистрикт БиХ има директну надлежност над питањима младих; - Скупштина Брчко дистрикта БиХ има сталну комисију за младе; - Влада Брчко дистрикта има програме и буџет којим подржава пројекте младих; - Влада Брчко дистрикта БиХ управља Омладинским центром; - Омладински центар организације младих користе бесплатно; - Влада Брчко дистрикта БиХ подржава рад 25 омладинских клубова који дјелују у мјесним заједницама; - Влада Брчко дистрикта БиХ има програме подршке спортским и културним удружењима; - Влада Брчко дистрикта БиХ врши стипендирање студената, додјељује награде најбољим ученицима и студентима; - Влада Брчко дистрикта БиХ обезбјеђује трошкове превоза за све ученике; - Влада Брчко дистрикта БиХ има програме суфинансирања самозапошљавања и запошљавања младих, а у складу са 	<ul style="list-style-type: none"> - непостојање самосталне службе или одсјека за младе у структури Владе Брчко дистрикта БиХ; - непостојање јасних критеријума вредновање организација које се баве младима и препознавања важности њихових програма; - недовољно развијани капацитети локалног вијећа/савјета младих, потребна је већа укљученост чланица и средњошколаца у рад вијећа; - млади недовољно користе спортске терене и објекте за рекреативно бављење спортом - недовољна промоција аматерског спорта и рекреације младих, посебно младих жена; - недовољно развијени капацитети Комисије за младе – млади нису директно укључени у рад комисије, младима недовољно јасни канали комуникације са Комисијом; - недовољна информисаност младих о могућностима омладинског сектора,

<p>приједлогом из Акционог плана Вијећа/Савјета младих БД;</p> <ul style="list-style-type: none"> - рад удружења и невладиних организација Дистрикта подржава кроз објављивање Јавних позива за пројекте у складу са ЛОД методологијом и методологијом Дистрикта у складу са Законом о удружењима грађана; - у Дистрикту дјелује Вијеће/Савјет младих; - надлежно Одјељење води регистар омладинских организација; - Брчко дистрикт БиХ има законом регулисано подручје волонтирања; - Полиција Брчко дистрикта БиХ има службу полицајца у заједници који сарађује са средњим школама; - Завод за запошљавање БД ради каријерно савјетовање и информирање ученика; - Одјељење за европске интеграције подржава међународне пројекте који имају младе у фокусу; - Стратегијом исељеништва дефинисана је сарадња младих из Дистрикта и исељеништва; - постоји системска подршка за збрињавање дјеце и младих (малољетних лица) у установе социјалне заштите, те дјеце под старатељством 	<p>програмима Владе Брчко дистрикта БиХ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатак фонда који би подржао мобилност младих у пољу неформалног образовања; - недовољно спровођење Закона о волонтирању; - недовољна укљученост младих у процесе доношења одлука; - недовољна укљученост младих из маргинализованих група у рад омладинских удружења; - знатно изражен одлазак младих; - запошљавање великог броја младих по уговору о дјелу у институцијама Дистрикта; - недовољна информисаност младих о ЕУ интеграцијама; - вршњачко насиље у школи и ван ње; - непознавање владиних програма запошљавања; - висок број незапослених са ВСС, односно 18,8% младих са ВСС је незапослено; - просјечна плата мања него на нивоу БиХ; - континуирано смањење броја ученика на свим нивоима образовања; - недостатак анализа учинковитости постојећих програма за младе, укључујући и програме за запошљавање младих и додјелу грантова за омладинске пројекте;
<p>ПРИЈЕТЊЕ</p>	<p>ПРИЛИКЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - нестабилна економска и политичка ситуација у БиХ и регији; - одлазак младих из БиХ; - висока стопа незапосленост младих у БиХ; - неусклађеност тржишта рада и образовних профила у БиХ; - посљедице пандемије <i>COVID-19</i> међу младима изазивају нове проблеме; - недовољна повезаност унутар омладинског сектора у БиХ; 	<ul style="list-style-type: none"> - могућност коришћења међународних фондова намијењених пројектима и програмима који су усмјерени на младе, посебно преко граничне ИПА са Србијом и Хрватском; - размјена искуства и сарадња са сестринским градовима у БиХ и ван БиХ; - коришћење и постојање партнерских програма са УНДП-ом;

<ul style="list-style-type: none"> - недостатак докумената који стратешки третирају питања младих на нивоу државе. 	<ul style="list-style-type: none"> - млади су препознати у развојној Стратегији развоја Дистрикта за период 2021–2027. - висок годишњи буџет на располагању; - самосталност власти у Брчком у одлучивању у односу на друге нивое власти, већа независност; - пилот заједница за употребу WCAG стандарда на информативним сервисима те увођењу дигиталних алата у запошљавање (прилагођене слијепим лицима).
---	---

ВИЗИЈА, СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ

Визија представља дугорочно пожељан правац развоја за подручје који се обрађује, јасан за све заинтересоване актере на који се односи. У случају стратегије за младе визија посебно треба бити привлачна младима као циљној групи. Засновано на анализи постојећег стања, мјера и активности које спроводе институције Дистрикта, смјерницама Закона о младима те анализи резултата истраживања о младима визија Стратегија за младе Брчко дистрикта БиХ 2022–2026. године је:

Брчко дистрикт БиХ је позитивно окружење у којем млади људи здраво одрастају, заснивају породице и остварују сва своја права; окружење у којем су млади заштићени и цијењени, гдје се њихови гласови уважавају и гдје су подржани да у поступности остваре своје образовне, радне, културне, спортске и друге потенцијале.

Горе наведену визију Брчко дистрикт БиХ ће досегнути спроведећи активности усмјерене на стратешке циљеве и приоритете за сваку област која је важна за развој младих и њиховог бољег положаја. На овај начин младима у Брчко дистрикту БиХ ће бити унапријеђен положај те ће они постати активнији чланови заједнице чије су потребе и интересовања задовољени, а потенцијали искоришћени за развој друштвене заједнице.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Оснажен систем подршке запошљавању, конкурента привреда Брчко дистрикта БиХ и унапријеђен систем образовања је платформа кроз коју Дистрикт одговара на потребе младих стварајући конкретност младих у на тржишту рада у Дистрикту.

ПРИОРИТЕТИ

1. 1. Млади у Брчко дистрикту БиХ похађају сврсисходно и корисно образовање (формално и неформално) кроз које одговара тржишту рада и развија потенцијале младих.
- 2.1. Млади Брчко дистрикта БиХ су информисани и остварују економску и социјалну безбједност користећи пуне капацитете програма за запошљавање и samozapošljavanje.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Унапријеђени системи и услуге подршке младима у пољу социјалне бриге, информисања и здравља стварају бољи амбијент за живот младих Брчко дистрикта БиХ.

ПРИОРИТЕТИ

2.1. Млади Брчко дистрикта БиХ остварују социјалну безбједност кроз стамбене и социјалне програме подршке Владе Брчко дистрикта БиХ.

2.2. Млади препознају важност и живе здраве стилове живота у квалитетном и подржаном систему здравствене заштите и подршке.

2.3. Млади су информирани и едуковани о начинима превенције насиља, препознају облике насиља и познају механизме за подршку у борби против насиља.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3

Брчко дистрикт БиХ препознаје младе као активне актере који активно доприносе развоју и спровођењу политика и програма за младе, те ЕУ интеграцијама.

ПРИОРИТЕТИ

3.1. Млади су активни и значајни актери спровођења политика према младима.

3.2. Млади Брчко дистрикта БиХ имају приступ квалитетним културним, умјетничким и спортским садржајима као креатори и корисници

3.3. Млади познају важност ЕУ интеграција за развој заједнице и својих потенцијала

АНАЛИЗА СТАЊА ПО ОБЛАСТИМА

Образовање младих

Образовање се сматра битним елементом развоја сваког друштва и појединаца. У Европској конвенцији о људским правима је наведено да нико не може бити лишен права на образовање, што представља универзално људско право. Такође се наводи да у вршењу свих својих функција у области образовања и наставе држава поштује право родитеља да обезбиједи такво образовање и наставу, које су у складу с њиховим властитим вјерским и филозофским увјерењима. Како је Босна и Херцеговине потписница ове конвенције, дужна је обезбиједити образовање у складу с овом конвенцијом. Право на образовање регулисано је и у домену друштвеног и привредног права.

Образовање представља основу за „перманентно повезивање знања, вјештина и способности у сложен склоп компетенција потребних за успјешно учествовање у друштвеном, економском, културном и политичком животу заједнице“ (Фарнел, 2012:16). Ово је посебно важно за младе у транзицијским земљама попут БиХ, те изузетно важно за развој дјеце и младих као активних учесника друштва. Истовремено према низу међународних документа, почев од Опште декларације о људским правима па до актуалних документа Европске уније које се баве питањима младих

образовање се третира као основно људско право. Према Европском центру за едукацију и истраживање у људским правима и демократији (*European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy – ETC*) право на образовање укључује: (1) бесплатно и обавезно основно образовање, (2) свим појединцима доступно средње образовање, на основу способности и (3) свим појединцима доступно високо образовање, на основу способности (ЕТЦ, 2003).

Како би се остварило образовање у пракси оно треба бити доступно, приступачно, прихватљиво и прилагодљиво. То је динамичан процес којим се производе и обезбјеђују индивидуална знања и вјештине.

Три основне форме образовања у модерном друштву су формално образовање, неформално образовање и информално образовање. Сви ови облици образовања су од велике важности за развој младих у једној заједници, те иако предност и највећу важност има формално образовање потребно је подстицати и развој друга два облика образовања.

Правни оквир

Област образовања је, сходно уставном уређењу у Босни и Херцеговини, у искључивој је надлежности ентитета Република Српска, десет кантона у Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Свака административна јединица има министарство, односно одјељење образовања, законе из области образовања и буџет за образовање. Поред тога, свака административна јединица засебно утврђује образовну и уџбеничку политику.

Законску регулативу која регулира питање формалног образовања у Босни и Херцеговини, па самим тим и Брчко дистрикту БиХ су:

- Оквирни закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини;
- Оквирни закон о средњем стручном образовању и обуци у Босни и Херцеговини и
- Оквирни закон о високом образовању у Босни и Херцеговини.

Поред крoвних закона на разини БиХ, образовање у Дистрикту је регулисано и:

- Законом о образовању у основним и средњим школама;
- Законом о образовању одрасли и
- Законом о високом образовању.

У припреми је закон о научно-истраживачкој дјелатности у Брчко дистрикту БиХ, којим ће се регулисати ова област, као и подршка студентима докторских студија.

Институционални оквир

Надлежности у области образовања у Дистрикту су додијељене Одјељењу за образовање у Влади Брчко дистрикта БиХ који је одговоран за спровођење образовних закона и прописа Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта БиХ. Ово одјељење је одговорно за израду наставног плана и програма/курикулума који предлаже Педагошка институција Брчко дистрикта БиХ и за пружање финансијске, техничке и кадровске подршке образовним институцијама у Дистрикту.

Педагошка институција, које је саставни дио Одјељења за образовање, обавља стручно-педагошки надзор над наставним процесом, спровођењем наставног плана и програма/курикулума и резултатима рада наставника, ученика и школских директора.

Основне и средње школе у Брчко дистрикту БиХ се, што подразумијева и опште и стручне средње школе, оснивају према плану образовања и потребама Дистрикта, које одређује Влада и Скупштина Брчко дистрикта БиХ. Школе могу основати домаћа и страна физичка и правна лица након испуњења услова који се односе на број ученика, финансирање, просторије/објекте, наставно особље, и друга посебна питања која регулирају образовне стандарде и нормативе. Школе које оснује Дистрикт финансирају се из буџета Дистрикта, а надлежности руковођења у школама додијелене су школском одбору и директору школе. Иако у називу школа које је основао Дистрикт стоји Јавна установа, оне нису самосталне и независне јавне установе већ их је Скупштина Брчко дистрикта БиХ основала једним актом и као такве су дио Одјељења за образовање које њима и управља.

У функционалном смислу, образовање у Брчко дистрикту БиХ организовано је на четири нивоа: предшколско, основно, средње и високо образовање – са 5 предшколских (ЈУ Обданиште и забавиште „Наша дјеца“ и 4 приватна вртића/обданишта), 16 основних школа (са 19 подручних ОШ-укупно 35), 4 средње школе (гимназија, економска, техничка, пољопривредно-медицинска школа), те 8 високошколске установе.

Стратегија развоја Брчко дистрикта БиХ предвиђа оснивање ученичког и студентског кампуса. Да би се ово остварило Дистрикт ће морати донијети и закон о јавном предузећу студентски центар, те је неопходно урадити студију економско-социјалне изводљивости за оснивање оваквог кампуса. Одјељење за образовање, у складу са Стратегијом развоја Брчко дистрикта БиХ, већ ради на припреми ових активности.

Списак образовних институција уписаних у регистар Одјељења за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ су:

ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ НА ПОДРУЧЈУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- ЈУ Обданиште и забавиште „Наша дјеца“ Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Бранислава Нушића бр. 14

Рјешење о упису предшколске установе у Регистар, број: 07-37-041865/09 од 22. 12. 2009. године

- Дјечије обданиште „Бамби“, Брчко дистрикт БиХ, ул. Вука Караџића бр. 28

Рјешење о упису предшколске установе у судски Регистар, број: 096-0-РЕГ-15-000815 од 16. 9. 2015. године

Рјешење о упису предшколске установе у Регистар број: УП-И-37-000113/15 од 17. 8. 2015. године

- Приватно обданиште „Евлад“ д. о. о, Брчко дистрикт БиХ, ул. Кантарџића бр. 12

Рјешење о упису предшколске установе у судски Регистар, број: 096-0-РЕГ-12-001243 од 19. 7. 2012. године

Рјешење о упису предшколске установе у Регистар, број: 33-002417/12 од 5. 7. 2012. године

- „Нур – комерц“ д. о. о. ПЈ Приватна предшколска установа „Пчелица Маја“, Брчко дистрикт БиХ, ул. Вука Караџића бр. 24

Рјешење о упису предшколске установе у судски Регистар, број: 096-0-РЕГ-14-001096 од 17. 12. 2014. године

Рјешење о упису предшколске установе у Регистар, број: 37-000570/16 од 30. 12. 2016. године

- Вртић „Фабрика осмијеха“ д. о. о. Брчко, ПЈ Приватна предшколска установа „Возић осмијеха“, Брчко дистрикт БиХ, ул. Скендера Куленовића бр. 52

Рјешење о упису предшколске установе у судски Регистар, број: 096-0-РЕГ-17-000423 од 10. 4. 2017. године

Рјешење о упису предшколске установе у Регистар, број: 37-001134/17 од 8. 11. 2017. године

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ НА ПОДРУЧЈУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1. ЈУ Прва основна школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Јосипа Јураја Штросмајера бр. 1
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015700/09 од 26. 5. 2009. године
2. ЈУ Друга основна школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Васе Пелагића бр. 6
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015701/09 од 26. 5. 2009. године
3. ЈУ Трећа основна школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Реиса Џемалудина Чаушевића бб
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015702/09 од 26. 5. 2009. године
4. ЈУ Четврта основна школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, Булевар мира бр.4
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015703/09 од 26. 5. 2009. године
5. ЈУ Пета основна школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Мудериса Ибрахимбеговића бр. 75
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015705/09 од 26. 5. 2009. године
6. ЈУ Шеста основна школа Брезово Поље, Брчко дистрикт БиХ, Чаршија б. б. Брезово Поље
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015706/09 од 26. 5. 2009. године
7. ЈУ Седма основна школа Горњи Рахић, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015707/09 од 26. 5. 2009. године
8. ЈУ Осма основна школа Брка, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015708/09 од 26. 5. 2009. године
9. ЈУ Девета основна школа Маоча, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015709/09 од 26. 5. 2009. године
10. ЈУ Десета основна школа Бијела, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015710/09 од 26. 5. 2009. године
11. ЈУ Једанаеста основна школа Зовик, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015712/09 од 26. 5. 2009. године
12. ЈУ Дванаеста основна школа Улице, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015713/09 од 26. 5. 2009. године
13. ЈУ Тринаеста основна школа Буквик, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015714/09 од 26. 5. 2009. године
14. ЈУ Четрнаеста основна школа Крепшић, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015715/09 од 26. 5. 2009. године
15. ЈУ Петнаеста основна школа Шаторовићи, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015716/09 од 26. 5. 2009. године
16. Основна музичка школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о упису школе у Регистар број: 07-37-015778/09 од 26. 5. 2009. године

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ НА ПОДРУЧЈУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1. ЈУ Гимназија „Васо Пелагић“ Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Трг правде бр. 3
Рјешење о упису школе у регистар средњих школа број: 07-37-016575 од 25. 5. 2009. године
2. ЈУ Економска школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Студентска бр. 9
Рјешење о упису школе у регистар средњих школа број: 07-37-016375 од 25. 5. 2009. године
3. ЈУ Техничка школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Мусала бр. 44
Рјешење о упису школе у регистар средњих школа број: 07-37-016574 од 25. 5. 2009. године
4. ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко, Брчко дистрикт БиХ, ул. Васе Пелагића бр.2
Рјешење о упису школе у регистар средњих школа број: 07-37-016576 од 25. 5. 2009. године

ВИСОКОШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ НА ПОДРУЧЈУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1. Висока школа рачунарства и пословних комуникација ЕМПИРИЦА, ул. Босне Сребрене Брчко
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-37-000001/12 од 5. 1. 2012. године; дозвола за рад број: УП-И-37-000001/12 од 5. 1. 2012. године.
2. Дислоцирано одјељење Универзитета у Сарајеву, Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-05-000025/12 од 13. 8. 2012. године; дозвола за рад број: УП-И-05-000025/12 од 13. 8. 2012. године.
3. Европски Универзитет Брчко дистрикт БиХ, ул. Булевар мира бр. 4
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-37-000204/11 од 28. 12. 2011. године; дозвола за рад број: УП-И-37-000204/11 од 28. 12. 2011. године.
4. Интернационални Универзитет Брчко дистрикт Босне и Херцеговине, ул. М.М.И. Џинић б. б.
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-37-000004/12 од 11. 1. 2012. године; дозвола за рад број: УП-И-37-000004/12 од 11. 1. 2012. године.
5. Одсјек Односи с јавношћу на Филозофском факултету Свеучилишта у Мостару
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-37-000071/14 од 23. 7. 2014. године; дозвола за рад број: УП-И-37-000071/14 од 23. 7. 2014. године.
6. Организациона јединица Универзитета у Источном Сарајеву, Економски факултет Брчко, Брчко дистрикт Босне и Херцеговине, Студентска 11 Брчко
Рјешење бр.37-000254/20 број акта 07-1154СО-010/20; дозвола за рад број: 07.023-3899/09 од 22. 6. 2009. године.
7. Одјељење Универзитета за пословни инжињеринг и менаџмент Бања Луци у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, Илићка б. б, Брчко, Брчко дистрикт БиХ
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: 37-000053/19 од 12. 12. 2019. године; дозвола за рад број: УП-И-37-000222/19 од 7. 2. 2020.
8. Дислоцирано одјељење Брчко Независни универзитет у Бања Луци, М. М. Мехмедовића 3А
Рјешење о испуњавању услова за оснивање и почетак рада број: УП-И-37-000117/12 од 12. 9. 2012. године; дозвола за рад број: 37-001058/12 од 9. 11. 2012. године

Одјељење за образовање надлежно је за:

- a) спровођење закона и прописа надлежних тијела и институција БиХ и Дистрикта из области васпитања и образовања;
- b) Предшколско и основно образовање;
- c) Средње опште и стручно образовање;
- d) Високо образовање;
- e) подршку образовним институцијама Дистрикта;
- f) материјално-техничку и кадровску и стручно-педагошку подршку образовним институцијама Дистрикта;
- g) доношење наставних планова и програма у складу са стандардима модерног, демократског и мултиетничког друштва;
- h) програме стручног усавршавања наставника и сарадника у настави и стручно-педагошки надзор;
- i) сарадњу између школе, родитеља и локалне заједнице;
- j) друге послове из надлежности овог одјељења одређене законом и другим прописима.

Кроз свој рад посебну пажњу у Одјељењу за образовање обраћа ученицима Ромске заједнице кроз рад референта за ромска питања у образовању. Истовремено преко 150 ученика у Брчко дистрикту

БиХ су дјеца са потешкоћама због чега се јавља потреба за подршком овог групи ученика кроз рад асистента у настави.

Битно је нагласити да је основно образовање у Брчко дистрикту у потпуности бесплатно, односно, Влада Брчко дистрикта БиХ сноси трошкове ученика у потпуности, укључујући бесплатне уџбенике, трошкове превоза за ученика преко 3 км, и друге издатке.

Подршка формалном образовању се огледа кроз додјелу стипендија редовним студентима и награда студентима, те подршку ученицима генерације. Однедавно Одјељење за образовање објављује и јавне позиве за литерарне и друге радове ученика с циљем афирмације у образовању.

Одјељење за образовање одговорно је и за полагање возачких испита те стручне испите за рад у настави и нострификацију страних диплома.

Број ученика уписаних у средње школе у Брчко дистрикту опао је за скоро 20% у периоду од школске 2014/2015. до школске 2017/2018. године. Према подацима Агенције за статистику БиХ за 2018. годину, на подручју Брчко дистрикта БиХ биљежи се значајан пад у броју средњошколаца уписаних у средње школе Брчко дистрикта БиХ.

Према удјелу звања занимања, 16% младих уписује општа занимања, 63,2% техничке смјерове и 20,8% стручна занимања, што је у складу са просјеком на нивоу БиХ. Иако тржиште рада захтијева специфична занатска занимања, она не биљеже значајнији раст у броју уписа ученика и то би у наредном периоду требало промијенити или постати проблем. Код одабира школе примјетне су и разлике базиране на полу, тако да се дјевојке радије уписују у школе општег типа, док се мушкарци чешће одлучују за стручна занимања.

Према истраживању Института за развој младих КУЛТ млади напуштају образовање најчешће јер у томе не виде перспективу или због тога што пронађу стално запослење. Не мање битно јесте чињеница да је само у школској 2018/2019. години, 106 ученика напустило средњошколско образовање, од чега преко 90% напуштања је у техничким школама. У поређењу са окружењем, овај проценат је сличан са нпр. ентитетом ФБИХ гдје степен напуштања средњег образовања износи 0,49% или пак РС, гдје је напуштање мало преко 0,5% у односу на укупни број уписаних ученика.

Око 6% младих Брчко дистрикта БиХ прима стипендију, око 78% је оних који не примају стипендију. Када говоримо о стипендирању, Брчко дистрикт БиХ годишње у просјеку издваја око 906,667 КМ за просјечно 490 студената – који на годишњем нивоу добију просјечно 1847 КМ *per capita* (подаци за период 2017–2019).

Стратегија развоја Брчко дистрикта БиХ прописала је обавезе Одјељењу за образовање кроз подршку образовним програмима и цјеложивотном учењу (преквалификација/дошколовање) у складу са потребама тржишта рада. На основу наведеног Влада Брчко дистрикта БиХ је за школску 2022/2023. годину донијела одлуку о дефицитарним занимањима, те је на основу тога одобрен програм утрошка и расписан јавни позив за стипендирање ученика првих разреда средњих школа који су уписали редовно школовање у једном од дефицитарних занимања. На основу јавног позива закључена су 52 уговора за стипендирање ученика у овој школској години.

Анализом предшколског образовања у периоду од 2014. до 2019. године види се како број дјеце покривених предшколским образовањем има тренд раста, као што је случај и у окружењу Дистрикта. Када погледамо покривеност дјеце предшколским образовањем, исто је на нивоу од 75%

школске 2015/2016. до 77% школске 2019/2020, што значи да постоји 23% дјеце која нису укључена у програм предшколског образовања и васпитања – што је нижи проценат у односу на ниво БиХ. Ове процјене су јако важне за развој образовању, развој приступа у образовању према дјеци и младим али сарадњу са родитељима. Слика о броју дјеце у предшколским установама говори нам о будућим потребама у образовању, али се одражава и на питања од важности за младе породице.

Кључни проблеми

Проблеми и потребе младих у области образовања су условљени са више фактора, а који се односе на рад институција власти у овој области, правним оквиром, те тржиштем рада гдје је честа појава да образовање није усклађено са тржиштем рада. Ово је перцепција формалног образовања и као такво треба бити предмет рада институција власти. С друге стране неформално образовање често је област коју спроводе удружења грађана (невладине организације), а које нема довољно јасну структуру нити је адекватно признато у друштву.

У наставку су представљени неки од кључних проблема који произлазе из анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих.

1. Формално образовање није адекватно прилагођено тржишту рада

Према свим истраживања у Босни и Херцеговини, те према резултатима ПИСА истраживања формално образовање не одговара потребама тржишта рада. Млади изјављују како су план и програм по којем раде застарјели, а услови у којима се настава одвија неадекватни.

2. Млади се школују за звања и занимања за која ће тешко наћи посао

Дугогодишњи проблем у области образовања и запошљивости младих континуирано показује да образовање не одговара на потребе тржишта рада. Према резултатима истраживања мишљења младих Брчко дистрикта БиХ да ће им образовање у малој мјери помоћи код запошљавања у струци сматра 48,5% мушкараца и 56,5% жена, а да од образовања неће имати никакве користи приликом запошљавања у струци сматра 6,3% мушкараца и 8,8% жена. Истовремено Закон о образовању одраслих Брчко дистрикта БиХ није довољно квалитетан у спровођењу како би подржао лакши излазак на тржиште рада, те се тренутно и ради на измјенама и допунама овог закона.

3. Млади не настављају школовање јер у томе не виде перспективу

Око 34% младих Брчко дистрикта БиХ изјављује како након завршене средње школе одлучује да не наставља даље формално образовање у виду више школе или факултета. Разлог за ово је јер не виде перспективу у даљем образовању или се запосле. Тек 6% младих користе програме стипендирање те да млади сматрају највећим проблемом постојећег формалног образовања недостатак практичне наставе. Такво мишљење има у просјеку око 31% младих Брчко дистрикта БиХ, а 29% младих у Брчко дистрикту БиХ изјављује како никако нема практичну наставу у оквиру свог образовања. Потребни су већи напори иза задржавања младих у образовању који је сврсисходно и одговара на потребе тржишта.

4. образовање не пружа једнаке могућности маргинализованим младима

Иако Брчко дистрикт БиХ ради на системима подршке младима са инвалидитетом и младима са потешкоћама, кроз дијалог с младима идентификован је проблем неадекватне прилагодљивости система образовања маргинализованим групама младих. Тек једна, Економска школа, има лифт за ученике са инвалидитетом. Ово посебно ограничава избор звања за овај дио ученика.

5. Непостојање организованог система неформалног образовања и неразвијеност свијести о значају неформалног образовања.

Према истраживању удио младих Брчко дистрикта БиХ који су похађали неки од програма обуке који није у програму редовног образовања је 21,5%, без значајних разлика базираних на полу. Разлике су значајне када је у питању удио младих из градских и ванградских средина који су имали прилику похађати неформалне обуке. Знатно више младих из градских средина је већ похађало неформално образовање. С друге стране, више младих из ванградских средина би жељело у скоријој будућности имати неформалне обуке. Млади најчешће похађају курсеве страних језика. У значајном постотку млади изјављују како би жељели у скоријој будућности похађати неки тренинг или курс. Такав став има 25,4% мушкараца и 29,4% жена.

Приоритет	Млади у Брчко дистрикту БиХ похађају сврсисходно и корисно образовање (формално и неформално) кроз које одговара тржишту рада и развија потенцијале младих.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
1.1. Формално образовање није адекватно прилагођено тржишту рада	<p>1.1.1. Младима Брчко дистрикта БиХ доступан је образовни систем усклађен са потребама на тржишту рада.</p> <p>1.1.2. Младима је обезбијеђена адекватна прилика за практичну наставу</p>	<p>1.1.1.1. Анализа потреба тржишта рада</p> <p>1.1.1.2. Програм стипендирања посебно препознаје ученике и студенте који се школују за дефицитарна занимања</p> <p>1.1.1.3. У сарадњи са Заводом за запошљавање иницирање и спровођење информативне кампање о занимањима за ученике основних школа с циљем популаризације дефицитарних и нових занимања</p> <p>1.1.2.1. Дистрикт у складу са својим могућностима опрема кабинете у средњим школама за практичну наставу</p> <p>1.1.2.2. Успостављање програма подршке послодавцима који нуде прилике за практичну наставу ученика</p>
1.2. Млади не настављају школовање јер у томе не виде перспективу	<p>1.2.1. Младима се образовању пружају адекватни образовни програми и прилике за цјеложивотно учење</p> <p>1.2.2. Брчко дистрикт БиХ препознаје важност развоја високог образовања и науке</p>	<p>1.2.1.1. Успостава и спровођење програма развоја каријере за ученике средњих школа</p> <p>1.2.1.2. Промоција младих истраживача друштвених и природних наука из дистрикта Брчко</p> <p>1.2.2.1. Увођење програма подршке студентима докторских студија из Брчко дистрикта БиХ</p> <p>1.2.2.2. Развој студентског и ученичког кампуса у Брчко дистрикту БиХ</p> <p>1.2.2.3. Анализа потреба за оснивањем јавног универзитета Брчко дистрикта БиХ</p>
1.3. Образовање не пружа једнаке могућности маргинализованим младима	<p>1.3.1. Успостављен систем укључивања младих особа са потешкоћама у развоју у образовни систем</p> <p>1.3.2. Образовне институције су адекватно опремљене како</p>	<p>1.3.1.1. Одјељење за образовање ради редовне анализе потреба маргинализованих младих у образовању</p> <p>1.3.2.1. Школама које имају ученике са потешкоћама се нуди подршка за набавку и одржавање потребне опреме</p>

	би одговорице захтјевима свих ученика и студената	1.3.2.2. Организације стручних скупова и радионица о разбијању предрасуда према маргинализованих групама младих 1.3.2.3. Обука и увођење асистента у настави за дјецу и младе који су дио инклузивне наставе 1.3.2.4. Набавка опреме за слијепе о слабовидне ученике
1.4.Непостојање организираног система неформалног образовања и неразвијеност свијести о значају неформалног образовања.	1.4.1 Млади схватају значај неформалног образовања и користе га како би стекли знања потребна за већу конкурентност на тржишту рада	1.4.1.1. Сарадња и подршка организацијама које спроводе програме неформалног образовања младих 1.4.1.2. Подршка образовним програмима и цјеложивотном учењу (преквалификација/дошколовање) у складу са потребама тржишта рада

Веза са стратешким циљем	СЦ1. Оснажен систем подршке запошљавању, конкурента привреда Брчко дистрикта БиХ и унапријеђен систем образовања је платформа кроз коју Дистрикт одговара на потребе младих стварајући конкретност младих у на тржишту рада у Дистрикту.
Приоритет	1. 1. Млади у Брчко дистрикту БиХ похађају сврсисходно и корисно образовање кроз које одговара тржишту рада и развија потенцијале младих. Неформално образовање је препознато и цијењено за развој младих и њихово учешће у друштву.
Назив мјере	Унапређење образовних програма и програма за развој каријере младих Брчко дистрикта БиХ
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјера укључује низ активности којима би се унаприједило образовање младих, посебно средњошколаца и младих који јесу или излазе на тржиште рада. Однос између формалног образовања и тржишта рада је посебно важан за развој младих, али и друштва кроз снажније младе који остају у Дистрикту. Истовремено промоција и коришћење алата неформалног образовања подржава младе, посебно маргинализоване младе на тржишту рад и фокус на младе као социјални капитал за изградњу Дистрикта.</p> <p>Активности које мјера подразумијева су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Успостава и спровођење програма развоја каријере за ученике средњих школа 2. Успостава и спровођење програма развоја каријере за ученике средњих школа 3. Промоција младих истраживача друштвених и природних наука из Брчко дистрикта БиХ 4. Увођење програма подршке студентима докторских студија из Брчко дистрикта БиХ 5. Развој студентског и ученичког кампуса у Брчко дистрикту БиХ 6. Анализа потреба за оснивањем јавног универзитета Брчко дистрикта БиХ 7. Одјељење за образовање ради редовне анализе потреба маргинализованих младих у образовању.

	8. Школама које имају ученике са потешкоћама се нуди подршка за набавку и одржавање потребне опреме 9. Организације стручних скупова и радионица о разбијању предрасуда према маргинализованим групама младих 10. Обука и увођење асистента у настави за дјецу и младе који су дио инклузивне наставе 11. Набавка опреме за слијепе о слабовидне ученике 12. Сарадња и подршка организацијама које спроводе програме неформалног образовања младих 13. Подршка образовним програмима и цјеложивотном учењу (преквалификација/дошколовање) у складу са потребама тржишта рада		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број младих који имају стипендију за студирање (дефицитарних занимања) Број ученика који користе стипендије за дефицитарна занимања	0 0	Око 500 стипендија годишње Око 100 ученика годишње
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Примјена конкретних активности кроз предложену мјеру би требала да унаприједи положај младих на тржишту рада и креира адекватне услове за образовни и каријерни развој младих. Посебно ће кроз активности бити дефинисана улога стипендирања и развоја средњошколског и високог образовања ако примјењивог алата за тржиште рада. Кроз предложене активности: <ul style="list-style-type: none"> • младима Брчко дистрикта БиХ ће бити доступан образовни систем усклађен са потребама на тржишту рада • младима ће бити обезбијеђена адекватна прилика за практичну наставу • младима ће се пружити адекватни образовни програми и прилике за цјеложивотно учење • Брчко дистрикт БиХ препознаје важност развоја високог образовања и науке и креира систем укључивања младих особа са потешкоћама у развоју у образовни систем, а образовне институције ће бити адекватно опремљене како би одговориле захтјевима свих ученика и студената • млади схватају значај неформалног образовања и користе га како би стекли знања потребна за већу конкурентност на тржишту рада 		
Индикативна финансијска конструкција са	У складу са буџетом Брчко дистрикта БиХ Извор: Буџет БДБиХ		

изворима финансирања	
Период имплементације мјере	2023–2026.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ • Педагошки завод Брчко дистрикта БиХ • Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ • Завод за запошљавање Брчко дистрикта БиХ • Пододјељење за подршку МЗ, НВО и УГ Владе Брчко дистрикта БиХ • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Невладине организације које се баве промоцијом и развојем каријере младих • Невладине организације које се баве неформалним образовањем
Циљне групе	Средњошколци и студенти Брчко дистрикта БиХ Млади у доби од 15 до 30 година

Рад, запошљавање и samozapoшљавање младих

Млади су једна од најрањивијих група друштва с аспекта запошљавања, samozapoшљавања и предузетништва. Младима је уз генералне проблеме у запошљавању попут недостатка радних мјеста, неповољног тржишта и развоја пословања у Босни и Херцеговини отежан приступ тржишту рада усљед неусклађености образовног система са самим тржиштем рада, недостатак радног искуства, недостатак прилика за стварање првог радног искуства и недостатак метода и техника за активно тражење посла.

Активна интеграција младих у друштво би значила и креирање амбијента у којем млади својим радом за који се школују доприносе развоју друштва у којем живе. Истовремено млади на тржишту рада би млади би требали одговорити захтјевима нове економије и пословања, но то је знатно отежано јер образовање које пролазе не нуди таква знања и искуство.

Статистике о стопама незапослености становништва доста су непрецизне због постојања великог броја контролисаних и неконтролисаних варијабла значајних за прецизно одређивање стопе незапослености. С једне стране, у незапослене особе не убраја се становништво које не ради, али које по основу неких других категорија не спада у незапослено (пензионери, особе неспособне за рад, ученици и слично), уопштено, становништво које се води као радно неактивно.

Званичне статистике воде се бројем особа пријављених на бирое за запошљавање при чему је непознат број особа које су незапослене, али исто тако и непријављене на званичне заводе за евиденцију незапослености.

Према упутама Међународне организације рада (ИЛО), стандардна међународна дефиниција незапослености обухвата све особе старије од добне границе одређене за мјерење економски активног становништва, које су током референтног периода биле без посла, током тог периода биле у сваком тренутку на располагању за посао, те активно тражиле посао. Сва три критеријума морају бити задовољена истовремено да би се нека особа сматрала незапосленом.

Незапосленост знатно више погађа младе људе него одрасле особе у већини земаља Европе, те је један од главних узрока сиромаштва. Проблем незапослености младих није заобишао ни БиХ, чак што више висока стопа незапослености младих је један од највећих проблема на тржишту рада у БиХ. Када говоримо о младима, још је теже установити стопу незапослености код младих јер у званичним статистикама добна група младих најчешће није посебно евидентирана, те су млади уврштени у укупне бројке са другим добним групама. Потребно је нагласити да категорија неактивних младих особа, према методологији Међународне организације рада (ИЛО) која се користи за израду Анкете о радној снази у БиХ, укључује и младе који се школују или студирају, а немају запослење нити траже посао. Уз ово питања студенског рада нису адекватно ријешена у БиХ.

Узимајући ово све у обзир стопа незапослености младих се треба посматрати врло пажљиво и са једном дозом резерве према статистичким показатељима. Ипак то не искључује чињеницу да млади нису адекватно заступљени нити спремни за тржиште рада.

Правни оквир

Закони о раду који су донесени и који се примјењују у БиХ представљају темељне прописе којима се уређује подручје рада. У Брчко дистрикту БиХ сљедећи правни оквир се користи у пољу запошљавања младих:

- Закон о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине
- Закон о запошљавању и правима за вријеме незапослености
- Закон о запошљавању странаца.

Институционални оквир

Државне институције које су надлежне за област рада и запошљавања су Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, унутар којег је формиран Сектор за рад, запошљавање, социјалну заштиту и пензије, а које има координирајућу улогу.

Питањима запошљавања младих у Брчко дистрикту БиХ се бави Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ.

Пододјељење за привредни развој обавља све послове из дјелокруга рада везаних за статистику и анализе, стратешко планирање и регионалну сарадњу, пословне иницијативе и услуге, маркетинг и односе с јавношћу и мјере за унапређивање инвестиција и друге послове из надлежности одређене законом и другим прописима, као што су:

- израда статистичких извјештаја и периодична анализа привредних показатеља;
- идентифицирања развојних политика у областима које су дефинисане као приоритети развоја;
- промоција стратешких развојних програма за Брчко дистрикт БиХ и окружење;
- имплементације Стратегије развоја засноване на претпоставкама интензивног развоја;
- регионална сарадња;
- промоција привредних потенцијала Брчко дистрикта БиХ;
- потицања страних и домаћих инвеститора за улагање у привредне пројекте и повећање запослености;
- предлагања мјера за елиминисање препрека које успоравају или отежавају инвестирање и пословање предузећа у Брчко дистрикту БиХ;
- координација са Канцеларијом за управљање јавном имовином у реализацији пословних иницијатива;
- развој предузетништва, посебно малих и средњих предузећа;
- учешће у изради закона који регулишу област привређивања.

Док Пододјељење за привредни развој ради на програмима у пољу подршке samozапшљавању младих, покретању бизниса и слично, Завод за запошљавање је кључна институција за тржиште рада Брчко дистрикта БиХ, не само као посредник у запошљавању и информацијама о тржишту радне снаге, већ и као партнер, поспјешујући фактор, катализатор пуне запослености и развоја програма запошљавања.

Мисија Завода за запошљавање Завода за запошљавање Брчко дистрикта БиХ огледа се у спровођењу послова запошљавања, осигуравању остваривања права за вријеме незапослености, остваривања права за вријеме незапослености и услова за њихово остваривање, спровођењу програма и мјере активне политике запошљавања, као и сарадњу са другим институцијама с циљем смањења незапослености у Брчко дистрикту БиХ.

Завод посредује између послодаваца и незапослених лица, како би пружио помоћ незапосленима да у што краћем року нађу посао и прилагоде своје квалификације и вјештине захтјевима на тржишту рада, као и да им обезбиједи одговарајућу материјалну сигурност у периоду трајања незапослености.

Завод чине сљедеће организационе јединице, Сектор за правне и опште послове, Служба за економске послове и анализу, Стручна служба директора, као и Сектор за посредовање у запошљавању, у оквиру којег се налази Служба за послодавце.

Поред Завода за запошљавање у Брчко дистрикту БиХ дјелује и Удружење послодаваца које је активно у пољу у програмима за запошљавање младих. Удружење послодаваца Брчко дистрикта БиХ је независна, неполитичка, невладина и непрофитна организација основана дана 2006. године која штити права својих чланова и дјелује на цијелом простору Босне и Херцеговине. Основано је ради стварања услова за побољшање развоја пословног окружења у Брчко дистрикту БиХ. Намјера

удружења је да буде један од носилаца потицаја развоја локалног предузетништва, те пораста профита и иновативности у домаћој производњи.

За вријеме креирања стратегије формирана је и Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ која игра велику улогу у подршци свим развојним програмима Владе, а посебно у пољу запошљавања.

Мјере активне политике запошљавања

Спровођење програма и мјера активне политике запошљавања једна је од редовних активности Завода која има за циљ смањење стопе незапослености кроз подршку програмима послодаваца за запошљавање лица са евиденције. Завод је, у претходном периоду, спроводио програмом рада предвиђене активне мјере, као и мјере активне политике запошљавања Владе Брчко дистрикта БиХ које су финансиране из буџета Брчко дистрикта БиХ. Треба нагласити да је основна намјера активних мјера које спроводи Завод, дугорочно запошљавање што се постиже стимулативним бодовањем оних послодаваца који прихвате такве услове из Јавног позива, односно, оних који су задржали лица у радном односу, а која су финансирана претходним подстицајним средствима Завода.

Мјере које Завод спроводи, а укључују и младе, су сљедеће:

Припрема за тржиште рада

Планирана припрема за тржиште рада изведена је кроз курсеве из различитих области за које су незапослена лица исказала интересовање, а иста је у функцији оспособљавања незапослених лица за већу мобилност на тржишту радне снаге, односно, повећања компаративних предности незапослених лица на истом. Обука за стицање нових знања и вјештина обављена је према интересу незапослених лица – анкетаирањем незапослених лица, и обављена из области информатике, вођења пословних књига, учења страних језика и предузетништва, ради подизања укупних компетенција незапослених лица.

У 2019. години највеће интерес незапослена лица су показала за обуку из њемачког језика, што прати трендове на тржишту рада и бројне огласе за радна мјеста за које се тражи познавање њемачког језика.

Обуке су вид активности који је најпопуларнији међу младима Брчко дистрикта БиХ, преко 75% полазника су млади до 30 година.

Преглед програма самозапошљавања на подручју Брчко дистрикта БиХ

Година	Укупно	Младих	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
2019.	42	11	26,19
2020.	47	12	25,53

2021.	42	10	23,80
Укупно	417	108	25,89

Програм усклађивања тржишта рада и система образовања – каријерно усмјеравање и савјетовање

Програм усклађивања тржишта рада и система образовања – каријерно усмјеравање и савјетовање обухвата:

- помоћ младима у одабиру квалитетнијег и конкурентнијег образовања које ће им обезбиједити лакши проналазак посла,
- помоћ послодавцима при одабиру младих квалитетних кадрова,
- успоставу боље комуникације и сарадње са послодавцима с циљем добијања благовремених информација о потребама послодаваца за радницима одређених профила,
- успоставу боље комуникације и сарадње са сектором образовања с циљем образовања кадрова потребних за тржиште рада,
- смањење броја дугорочно незапослених лица са евиденције Завода,
- смањење укупног броја незапослених лица са евиденције Завода,
- могућности за брже запослење и останак младих у Брчко дистрикту БиХ.

Уз Завод за запошљавање Брчко дистрикта БиХ подршку овом програму су пружили Одјељење за привредни развој, спорт и културу, Одјељење за образовање, Удружење послодаваца Брчко дистрикта БиХ и цивилни сектор.

Сам Програм је спроведен кроз Јавни позив организацијама цивилног друштва (ОЦД) са подручја Брчко дистрикта БиХ, путем којег су предложиле пројекте које ће у сарадњи са Заводом за запошљавање Брчко дистрикта БиХ, Одјељењем за привредни развој, спорт и културу и Одјељењем за образовање које су спроводили у трајању од 5 мјесеци.

Резултати:

- потписани Меморандуми о сарадњи са 20 факултетом/универзитетом, учесницима сајма,
- подигнута је свијест о проблему неусклађености образовања са тржиштем рада,
- програм усклађивања тржишта рада и система образовања – каријерно усмјеравање и савјетовање представљен је на три сајма (Бијељина, Сарајево и Бања Лука) чиме се вршила промоција и анимирање нових учесник,
- спроведена је информативна кампања за јавност.

Програм запошљавања незапослених лица из категорије теже запошљивих са активне евиденције Завода за запошљавање Брчко дистрикта БиХ за 2019. години

Програмски задатак запошљавања лица из категорије теже запошљивих лица, настао је као резултат препознавања проблема на тржишту рада и као такав је планиран Програмом рада Завода, а средства су намијењена сљедећим циљним групама:

- дугорочно незапослена лица (преко 12 мјесеци)
- лица која стичу прво радно искуство
- лица млађе животне доби (до 30 година старости)
- лица старије животне доби (50 година и више)
- особе са инвалидитетом (инвалидност 50% и више)
- дјеца погинулих бораца и РВИ (инвалидност РВИ 50% и више)
- цивилне жртве рата и дјеца цивилних жртава рата.

Циљ овог јавног позива био је стварање услова за одлазак у пензију лица старије животне доби, дугорочност у запошљавању лица старије животне доби, повећање социјалне укључености и запошљавања лица са инвалидитетом, смањење одлива незапослених младих особа усљед одласка у иностранство, све наведено, подршком запошљавања кроз суфинансирање бруто плате/а од стране Завода. Кроз овај програм финансирано је од укупних средстава преко 39,42% запошљавање младих до 30 година старости, док је укупан проценат младих кроз циљне групе дугорочне незапослености и остваривања права на основу инвалидности или борачких права као и категорије младих, 47,42 % што је више него задовољавајући резултат. Укупан износ издвојен за овај програм у 2019. је био 1.110.000, 00 КМ.

Стање на евиденцији младих лица која активно траже запослење са 30. 9. 2022. године									
		ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК
Укупно	1.310	251	0	599	0	0	346	3	111
Жене	781	182	0	398	0	0	141	2	58

Програм самозапошљавања на подручју Брчко дистрикта БиХ

Ово је програм који се спроводи у сарадњи са Владом Брчко дистрикта БиХ, а односи се на суфинансирање покретања властитог бизниса за лица са активне евиденције Завода, свих степена образовања, чији бизнис планови буду оцијењени као они који ће својим ангажманом, поред смањења броја незапослених лица на евиденцији Завода допринијети и побољшању економске ситуације на подручју Дистрикта. Преглед укупно покренутих бизниса и младих је у табели за период од 2014. до 2018.

ГОДИНА	УКУПНО	МЛАДИХ	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
Укупно	286	75	26,22

Програм самозапошљавања у пољопривреди на подручју Брчко дистрикта БиХ

Година	Укупно	Младих	%
2018 - пољопривреда	24	4	16,66
2019 - пољопривреда	27	4	14,81
2020 - пољопривреда	30	1	3,33
2021 - пољопривреда	28	2	7,14
Укупно	109	11	10,09

Програми суфинансирања запошљавања Завода за запошљавање Брчко дистрикта БиХ

Година	Укупно лица	Младих	Процент %
2015.	245	135	55,10
2016.	33	21	63,63
2017.	124	102	82,25
2018.	128	94	73,43
2019.	175	83	47,42
2020.	126	70	55,55
2021.	130	69	53,07

Клуб за тражење посла

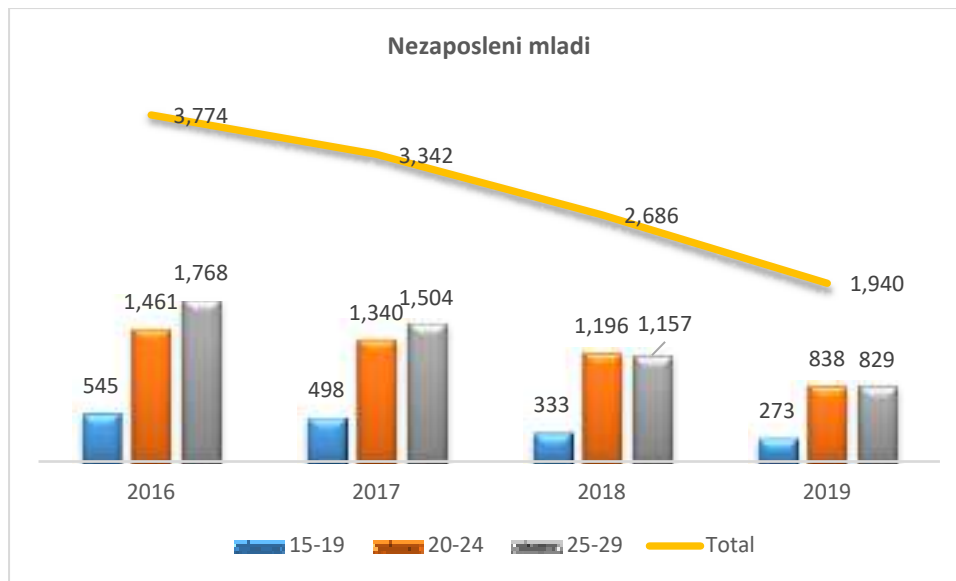
Пројекат запошљавања младих у Босни и Херцеговини (YEP) подржава Амбасада Швајцарске у БиХ, а спроводи га њемачка консултантска фирма *GOPA*. Пројекат се имплементира у сарадњи са Агенцијом за рад и запошљавање БиХ, ентитетским заводима за запошљавање и Заводом за запошљавање Брчко дистрикта БиХ.

Једна од активности кроз реформски процес је и Клуб за тражење посла који представља модел групног савјетовања којом се незапосленим лицима помаже да стекну или унаприједи вјештине тражења посла, дефинисања циљева запошљавања или самозапошљавања. Његова сврха јесте да незапосленим особама, члановима Клуба, пружи континуирану помоћ у тражењу посла, односно да им помогне да пронађу најбољи могући посао у најкраћем могућем времену. Клуб за тражење посла води водитељ Клуба, обучени савјетодавац за подршку у тражењу посла, који обучава чланове Клуба низу вјештина тражења посла, поставља им задатке и циљеве пријава на конкурсе (објављене и необјављене) и подстиче их да постигну своје циљеве. Како сам Пројекат запошљавања младих (YEP) даје посебну подршку незапосленим младима, тако је и учешће младих у Клубу за тражење посла преко 62%.

ГОДИНА	БРОЈ ГРУПА	БРОЈ ЧЛАНОВА	ЗАПОСЛЕНО
2016.	3	25	7
2018.	2	13	2
2019.	11	68	33
Укупно	16	106	42

Број незапослених младих у Брчко дистрикту опао је за више од 48% у периоду од 2016. до 2019. године. Но, није познато да ли је пад у броју незапослених резултат стварног запошљавања или неких других фактора, попут одласка младих у друге градове или земље, брисања с евиденције незапослених особа и друго.

Графикон 7. Незапослени млади 2016–2019. године

Извор: Завод за запошљавање Брчко дистрикта БиХ

Разлике базиране на полу су значајне, у укупно незапосленом броју младих, око 60% је жена. Такође, највећи број незапослених младих има средњу стручну спрему. Слиједе млади са спремом квалификованог радника и високом стручном спремом.

Млади који се налазе на тржишту рада а незапослени су најчешће изјављују како желе радити и активно траже посао, али не могу да га нађу. Без обзира на формални радни статус (запослени или не), око 24% младих изјављује како су регистровани на бироу за запошљавање, а око 37% наводи да нису регистровани. Ово указује да један дио незапослених младих не познаје своја права на тржишту рада.

Просјечна бруто плата за август 2018. износила је 1.375,97 КМ, што је нето просјек од 879,70 КМ. Међутим, у зависности од дјелатности, реалне плате су знатно веће или мање од просјечних вриједности те се у бруто износу крећу од 2.238,25 КМ до 690,97 КМ. Плате се нису битно мијењале од 2012. године, када је просјечна бруто плата износила 1.271,33 КМ, односно просјечна нето плата је износила 818,93 КМ, што је пораст у износу од 60,77 КМ у нето износу за период од седам година.

Кључни проблеми у подручју рада, запошљавања и само запошљавања

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Брчко дистрикта БиХ идентификовани су сљедећи проблеми за подручје рада, запошљавања и samozapošljavanja младих:

1. Програме запошљавања у јавном сектору млади не сматрају транспарентима

Близу 49% младих сматра да је пракса подмићивања како би се добио посао учестала појава у јавном сектору, а око 25% сматра како је тако и у приватном сектору. Да пракса подмићивања постоји, али није учестала сматра око 44% младих када је јавни сектор у питању и око 53% младих када се говори о приватном сектору. Уз наведене постотке из анализе истраживања током Дијалога младих и власти млади су адресирали и питање запошљавања младих по основи уговора о дјелу у институцијама власти Брчко дистрикта БиХ, те тзв. „подобно“ запошљавање. Посебно је важно истакнути да млади који раде по уговору о дјелу не остварују своја радничка права у домену пензионог и здравственог осигурања.

2. Млади се не школују за послове које раде

Око 43% младих не ради послове за које се школовало. Додамо ли томе и 26% младих чија су радна мјеста „донекле“ у складу с њиховим образовањем, можемо закључити да се скоро 70% младих није школовало за послове на којима ради. Додамо ли овоме да млади изјављују како немају довољно практичне наставе, те како дуално образовање није адекватно заживјело изазови на тржишту рада за младе су вишеструки.

Постотак младих Брчко дистрикта БиХ који сматрају како не раде посао за који су се школовали значајно је већи од резултата на нивоу ФБиХ 2013. године, када је 29% младих изјавило како не ради послове за које се образовало.

Иако су практични рад и учење током рада најефикаснији начин истинског учења било које врсте посла, формално образовање не смије бити занемарено у оволикој мјери како је то евидентирано кроз истраживања. Узроци овако значајног одступања између онога што млади раде и за шта су се образовали дијелом се могу пронаћи и у раније утврђеној перцепцији неусклађености образовања с реалним потребама економије.

3. Постојећи програми запошљавања и samozapoшљавања нису довољно видљиви и доступни младима

Око 74% младих из градских средина и око 67% младих из ванградских средина није чуло за неки од владиних програма запошљавања намијењених младим особама. Када говоримо о подршци који млади сматрају потребном посебно се истиче подршка за покретање властитог бизниса.

4. Маргинализоване групе младих нису довољно заступљене у постојећим програмима запошљавања

Млади који се налазе на тржишту рада, а незапослени су најчешће изјављују како желе радити и активно траже посао, али не могу да га нађу. Непознавање владиних програма запошљавања присутно је у свим истраживањима о младима у различитим локалним заједницама, а програми не истичу важност укључивања маргинализованих група младих нити им се на њима приступачан начин приближавају програми запошљавања. Закључно са 30. 9. 2022. године, на евиденцији Завода за запошљавање Брчко дистрикта БиХ, налазило се 324 лица из реда Ромске популације. 155 лица је старости од 15 до 30 година.

5. Постојећи програми запошљавања и samozapoшљавања не препознају важност нови занимања (нпр. у подручју ИТ сектора) и не нуде адекватну подршку

Око 33% жена и 24% мушкараца не би покренуло властити бизнис ни у којем случају, а око 17% жена и 13% мушкараца не зна да ли би покренуло властити бизнис. Највише је оних који би радо покренули свој бизнис, али нису у могућности.

Када говоримо о врсти подршке која је младима потребна како би могли покренути свој бизнис, предњачи финансијска подршка. Међутим, потреба за другим видовима подршке такође је изражена. Око 25% младих требало би професионално едукацијску подршку о специфичној дјелатности којом би се бавили.

Приоритет	Млади Брчко дистрикта БиХ су информисани и остварују економску и социјалну сигурност користећи пуне капацитете програма за запошљавање и samozapoшљавање.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
2.1. Постојећи програми запошљавања и samozapoшљавања нису довољно видљиви и доступни младима	2.1.1. Млади су адекватно и на њима приступачан начин информисано програмима подршке запошљавања,	2.1.1.1. Организовати медијску кампању за информисање младих о постојећим програмима запошљавања и samozapoшљавања. 2.1.1.2. Организовати едукације о предузетништву и могућностима samozapoшљавања за младе

	самозапошљавања и покретања властитог бизниса.	<p>2.1.1.3. Организација радионица кроз које ће млади изградити властите производе и услуге и учити о основама предузетништва.</p> <p>2.1.1.4 Организовати радионице о предузетништву младих у руралним дијеловима дистрикта, са посебним фокусом на предузетништво у пољопривреди</p> <p>2.1.1.5 Организовати информативне активности за младе о подстицајима за развој пољопривреде</p> <p>2.1.1.6 Успостављање подршке послодавцима који нуде приправнички стаж младима у приватном сектору</p> <p>2.1.1.7. Усклађивање тржишта рада и образовања кроз каријерно усмјеравање и савјетовање</p>
2.2. Програме запошљавања у јавном сектору млади не сматрају транспарентима	2.2.1. Млади су упознати са критериумјима и системом учешћа и коришћења постојећих програма запошљавања и самозапошљавања	<p>2.2.1.1. Повремено организовати јавну презентацију критеријума за одабир кандидата за програме запошљавања и самозапошљавања</p> <p>2.2.1.2. Организовати јавно отварање пристиглих пријава</p>
2.3. Маргинализоване групе младих нису довољно заступљене у постојећим програмима запошљавања	2.3.1. Успостављање програма за запосленост младих из мањинских и маргинализованих група	<p>2.3.1.1. У постојећим програмима разрадити критеријуме за додјелу подршке младима из маргинализованих група</p> <p>2.3.1.2. Успоставити подршку послодавцима који нуде прилике за запошљавање маргинализованих група</p> <p>2.3.1.3. Унаприједити процесе запошљавања у јавном сектору како би млади из маргинализованих група, посебно ОСИ имали боље прилике на тржишту</p>
2.4. Постојећи програми запошљавања и самозапошљавања не препознају важност нови занимања (нпр. у подручју ИТ сектора) и не нуде адекватну подршку	2.4.1. Млади покрећу бизнисе и раде у новим индустријама	<p>2.4.1.1. Урадити анализу потреба за нова занимања у Брчко дистрикту БиХ</p> <p>2.4.1.2. Успоставити систем подршке за младе у ИТ сектору у Брчко дистрикту БиХ, успостава <i>IT HUB</i>-а за развој бизниса младих</p>

Веза са стратешким циљем	СЦ1. Оснажен систем подршке запошљавању, конкурента привреда Брчко дистрикта БиХ и унапријеђен систем образовања је платформа кроз коју Дистрикт одговара на потребе младих стварајући конкретност младих у на тржишту рада у Дистрикту.
Приоритет	1. 2. Млади Брчко дистрикта БиХ су информисани и остварују економску и социјалну сигурност користећи пуне капацитете програма за запошљавање и самозапошљавање.
Назив мјере	Унапређење постојећих програма запошљавања и самозапошљавања младих.

<p>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</p>	<p>Мјера укључује низ активности којима би се унаприједили постојећи програми које Влада дистрикта БиХ и њене институције раде у пољу запошљавања младих, те квалитетнији однос са послодавцима који запошљавају младе. Посебан фокус кроз мјеру имају активности у пољу развоја предузетничког духа код младих и развоја предузетништва.</p> <p>Активности које мјера подразумијева су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Организовати медијску кампању за информисање младих о постојећим програмима запошљавања и самозапошљавања. 2. Организовати едукације о предузетништву и могућностима самозапошљавања за младе 3. Организација радионица кроз које ће млади изградити властите производе и услуге и учити о основама предузетништва. 4. Организовати радионице о предузетништву младих у руралним дијеловима Дистрикта, са посебним фокусом на предузетништво у пољопривреди 5. Организовати информативне активности за младе о подстицајима за развој пољопривреде 6. Успостављање подршке послодавцима који нуде приправнички стаж младима у приватном сектору 7. Усклађивање тржишта рада и образовања кроз каријерно усмјеравање и савјетовање 8. Повремено организовати јавну презентацију критеријума за одабир кандидата за програме запошљавања и самозапошљавања и организовати јавно отварање пристиглих пријава 9. У постојећим програмима разрадити критеријуме за додјелу подршке младима из маргинализованих група 10. Успоставити подршку послодавцима који нуде прилике за запошљавање маргинализованих група 11. Урадити анализу потреба за нова занимања у Брчко дистрикту БиХ 12. Успоставити систем подршке за младе у ИТ сектору у Брчко дистрикту БиХ, успостава <i>IT HUB-a</i> за развој бизниса младих 		
<p>Индикатори за праћење резултата мјере</p>	<p>Индикатори (излазног резултата)</p>	<p>Полазне вриједности</p>	<p>Циљне вриједности</p>
	<p>Број младих који користе програме запошљавања и самозапошљавнаја</p>	<p>80</p>	<p>Раст за најмање 5% годишње</p>
	<p>Број послодаваца који нуде приправнички стаж за младе</p>	<p>0</p>	<p>10</p>
	<p>Број бизниса који су млади покренули из <i>HUB-a</i></p>	<p>0</p>	<p>20</p>
<p>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</p>	<p>Спровођење мјере и предложених активности ће стоварити предиспозиције за боље тржиште рада у којем млади учествују као радници, али и као послодавци. Млади ће бити више информисани о постојећим програмима, а исти ће се у јавности представљати транспарентније. Кроз предложене активности:</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> • млади ће адекватно и на њима приступачан начин бити информисани програмима подршке запошљавања, самозапошљавања и покретања властитог бизниса које нуди Влада Брчко дистрикта БиХ • млади ће транспарентно бити упознати са критеријумима и системом учешћа и коришћења постојећих програма запошљавања и самозапошљавања • Влада Брчко дистрикта БиХ ће посебно водити рачуна о запослености младих из мањинских и маргинализованих група кроз препознавање ових младих у програмима запошљавања • Млади ће покретати бизнисе и радити у новим индустријама кроз рада бизнис <i>HUB-a</i>
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	У складу са буџетом Брчко дистрикта БиХ Извор: Буџет БДБиХ
Период имплементације мјере	2023–2026.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ • Завод за запошљавање Брчко дистрикта БиХ • Пододјељење за подршку МЗ, НВО и УГ Владе Брчко дистрикта БиХ • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Невладине организације које се баве програмима запошљавања и самозапошљавања
Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година Млади који су већ покренули свој бизнис са средствима Владе Брчко дистрикта БиХ

Социјална брига о младима

Под социјалном бригом према младима подразумејемо систем који је усмјерен на подстицање развоја и социјалног укључивања младих у свим сегментима живота, али и посебно група које захтијевају додатну подршку и позорност како би адекватно учествовали у друштву и истом доприносили. У овом погледу посебну је важно стварање претпоставки за укљученост младих који су друштвено, економски, правно, културно или на било који други начин искључени из процеса.

Положај који појединац заузима у одређеној друштвеној групи или друштвеној структури на основу свог поријекла, економске моћи или личних способности и образовања подразумејемо социјални положај појединца. (Бешић, 2013: 30). Највећи проблеми младих особа у БиХ су социоекономске природе укључујући низак животни стандард, незапосленост и недостатак животне перспективе. Додатно, за један дио младих положај је додатно пољуљан јер припадају некој од маргинализованих група.

Један од највећих проблема младих у друштву јесте незапосленост. Незапосленост узрокује да млади не располажу финансијским средствима и то даље води немогућношћу осамостаљивања младих, теже се одлучују на заснивање породица и родитељство, не могу ријешити стамбено питање и др. Такође, финансијска нестабилност утиче и на образовање младих. С обзиром да нису у могућности финансирати своје школовање, млади напуштају образовање прије стицања квалификације у потрази за запослењем. Управо због тога, запошљавају се у несигурним, лоше плаћеним, па и ризичним пословима. Млади немају одговарајући приступ рјешавању својих егзистенцијалних потреба што даље утиче не само на њихов статус, већ и на комплетно друштво, а узрокује смањено самопоуздање, недостатак повјерења у друштво и систем, те несклад и нестабилност у личном животу.

Свему наведеном посебно треба посебно истакнути и младе који немају једнаке могућности у друштву, попут низа маргинализованих група младих као нпр. млади са инвалидитетом млади из мањинских заједница, млади без родитељске/породичне бриге, млади са потешкоћама у развоју, припадници *LGBTQI* заједнице и други.

Правни оквир

Држава Босна и Херцеговина је на себе преузела само обавезу потписивања и ратификовања међународних докумената из области социјалне заштите, али не и доношење закона којима би се обавезала да пружа социјалну заштиту својим грађанима, па тако на државном нивоу немамо ниједан закон којим је регулисано остваривање права из овог подручја. Ову обавезу Босна и Херцеговина препустила је ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Питања социјалне заштите у Брчко дистрикту БиХ регулише се сљедећим законима:

- Закон о социјалној заштити
- Закон о дјечијој заштити
- Закон о породици

- Закона о заштити и поступању са малољетницима у кривичном поступку
- Закона о заштити од насиља у породици.

Институционални оквир

Нити једно од девет министарстава на државном нивоу у својој надлежности нема област социјалне заштите. Сектор за рад, запошљавање, социјалну заштиту и пензије Министарства цивилних послова БиХ надлежан је за обављање послова и извршавање задатака који су у надлежности Босне и Херцеговине и који се односе на утврђивање основних принципа координације активности у подручјима рада, запошљавања, социјалне заштите и пензија који се односе на усклађивање планова ентитетских тијела власти и дефинисање стратегије на међународном плану у подручјима рада, запошљавања, социјалне заштите и пензија, а нарочито припрема и координација активности с надлежним ентитетским тијелима и Брчко дистриктом Босне и Херцеговине.

У Брчко дистрикту БиХ питањима социјалне заштите бави се Одјељење за здравство и остале услуге, односно Пододјељење за социјалну заштиту – Центар за социјални рад. Једнако као и у другим областима одјељење, односно пододјељење владе је уједно и институција која се бави неким питањем. Тако је директор центра за социјални рад у ствари шеф пододјељења за социјалну заштиту, те институција и функција имају својеврсну дуалну улогу. Додатну бригу о разликама у друштву води и Савјет националних мањина Брчко дистрикта БиХ у складу са Законом о заштити права припадника националних мањина БДБиХ.

Пододјељење за социјалну заштиту бави се питањима дјечије заштите, социјалне заштите и психосоцијалне заштите, односно кроз примјену Закона о социјалној заштити, Закона о дјечјој заштити, Породичног закона, Закона о заштити и поступању с малољетницима у кривичном поступку и Закона о заштити од насиља у породици грађанству Брчко дистрикта БиХ пружа се помоћ у рјешавању социјалних, дјечјих и породичних права.

У служби дјечије заштите врше се послови који се односе на: рад и заштиту дјеце без родитељског старања, усвојења, дјеце са посебним потребама, смјештај малољетних лица у хранитељске породице и установе дјечије и социјалне заштите, утврђивање права у складу са Законом о дјечијој заштити Брчко дистрикта БиХ (дјечији додатак, мајчински додатак, помоћ за опрему новорођенчета, рефундација породичног одсуства за запослене родитеље – привредним субјектима) и рефундација накнаде плате за другу половину радног времена запосленом родитељу за појачану његу дјетета до 3 године живота и родитељу дјетета с психофизичким сметњама у развоју у складу са Законом о раду Брчко дистрикта БиХ.

У служби опште социјалне заштите, заштите брака и породице врше се послови који се односе на: уређење породично-правних односа између брачних партнера, родитеља и дјеце, односа између сродника у брачној, ванбрачној или усвојеничкој породици, те поступци надлежних органа у вези са породично-правним односима и утврђивање права по основу Закона о социјалној заштити остваривање права на сталну основну новчану помоћ, остваривање права на додатак за његу и помоћ од другог лица, остваривање права на организовану прехрану, остваривање права на једнократну новчану помоћ, обезбјеђивање права на смјештај у установу социјалне заштите или у другу породицу која има за циљ да лицу у стању социјалне потребе обезбједи социјалну заштиту

која може да обухвати становање, исхрану, облачење, здравствену и другу његу, васпитање и оспособљавање за рад.

У служби психосоцијалне заштите врше се послови који се односе на: рад са лицима са менталним поремећајима или болестима, старатељство над пунољетним лицима, покретање поступка за одузимање пословне способности, заштита и поступање са малољетницима у кривичном и прекршајном поступку (жртве, свједоци, малољетна лица која се налазе у сукобу са законом), рад и заштита дјецe и малољетника са поремећајима у понашању (савјетодавни, индивидуални рад на релацији појединац–породица), дакле поступања која су у складу са Законом о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта БиХ.

Дио бриге о специфичним групама становништва у Брчко дистрикту БиХ воде удружења од важности за Дистрикт који окупљају обољеле специфичних болести, нпр. Удружење дистрофичара и Удружење мултипла склерозе и слично.

Брчко дистрикт БиХ нема јавни дом за дјецу без родитељског старање, те ово питање рјешава у партнерству са јавним домовима у другим дијеловима БиХ, а за један дио дјецe и младих спроводи се и програм хранитељства.

Иако Дистрикт посвећује пажњу социјалним категоријама становништва, подаци о коришћењу социјалних услуга су забрињавајући. Наиме, просјечно 8024 особе мјесечно користе (и имају) права из социјалне заштите – што имплицира да око 10% становништва Дистрикта има једну од наведених потреба социјалне услуге. Другим ријечима, у претходних 5 година, у просјеку око 2432 особа мјесечно прима новчану накнаду за помоћ и његу друге особе, сталну новчану помоћ око 883 особе просјечно, док је просјечно 4242 корисника права на дјечији додатак (за просјечно 7930 дјецe). Све ово одаје једну забрињавајућу социјалну слику за дјецу и младе у Дистрикту.

Један од већих проблема с којим се млади суочавају јесте отежано стамбено осамостаљивање, што утиче у на одлуке о ступању у брак и формирању породице. Разлози су наравно економске природе – цијене станова су неприступачне чак и за оне младе породице које су релативно економски стабилне јер су кредити које би могли користити крајње неповољни. Иако Влада Брчко дистрикта БиХ спроводи Програм субвенционисања дијела камата на куповину прве непокретности, програм није примарно намијењен младима и не подржава све младе једнако. Односно млади који немају ријешено стамбено питање и нису у прилици куповати или градити некретнину уз кредит не могу користити овај програм.

Кључни проблеми младих у пољу социјалне бриге

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Дистрикта БиХ идентификовани су сљедећи проблеми за подручје социјалне бриге о младима.

1. Немогућност стамбеног збрињавања

Око 52% младих, поготово младе жене, не могу допринијети кућном буџету. Оних који могу допринијети, али нередовно је око 15%. Чак 45% младих жена није у могућности никако допринијети кућном буџету. Код мушкараца овај постотак је нешто нижи, али ипак доста висок, и

износи око 34%. Већина младих (56%) живи у стану или кући који су у власништву њихових родитеља, неадекватна брига о маргинализованим младима.

2. Неповјерење младих у будућност

Перцепција будућности друштва у цјелини је негативнија од перцепције личне будућности. Око 31% младих је у мањој или већој мјери песимистично када је у питању будућност друштва. Појава да млади будућност друштва виде као негативнију од личне будућности присутна је у свим истраживањима о положају и проблемима младих. Ово је додатак на слику да млади немају довољно повјерења да ће се њихови проблеми рјешавати системски, односно не вјерују институцијама.

3. Недовољна подршка и брига о маргинализованим групама младих

Дјеца и млади, припадници маргинализованих група у Брчко дистрикту БиХ су друштвено и системски често искључени.

У складу са надлежностима поступања органа старатељства, маргинализоване групе обухватају дјецу и младе: под старатељством, који се налазе на смјештају у хранитељским породицама и у установама дјечије и социјалне заштите; са сметњама у расту и развоју, с менталним поремећајима; учиниоце, жртве и свједоке кривичних дјела; припаднике националних мањина.

Већина јавних установа нема прилагођен приступ за особе са инвалидитетом, образовање није потпуно доступно дјечи и младима с потешкоћама, тренутна легислатива у пољу образовања не омогућава продужени боравак у школи како би запосленим родитељима олакшала свакодневницу, подршка младима који излазе из бриге није препозната у легислативи Дистрикта, а млади који имају вишеструке проблеме бивају етикетирани у друштву.

Ако овоме додамо и питање етничких мањина, иако је израђена Стратегија социјалне укључености Брчко дистрикта БиХ потребно је ажурније дјеловати како би се свим младима обезбиједиле једнаке прилике за развој.

Приоритет	Млади Брчко дистрикта БиХ остварују социјалну сигурност кроз стамбене и социјалне програме подршке Владе Брчко дистрикта БиХ.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
3.1. Немогућност стамбеног збрињавања младих	3.1.1. Млади имају повећане могућности остваривања стамбеног збрињавања	3.1.1.1. Промоција програма субвенционисања камате при куповини прве непокретности на младима приступачан начин 3.1.1.2. Анализа потребе стамбеног збрињавања маргинализованих младих
3.2. Неповјерење младих у будућност друштва у којем живе	3.2.1. Млади остају у Брчко дистрикту БиХ спремни градити своју будућност, остваривати се каријерно и породично	3.2.1.1. Анализа потреба младих породица у Брчко дистрикту БиХ 3.2.1.2. Информативне активности о раду Владе Брчко дистрикта БиХ према младима
3.3. Недовољна подршка и брига о маргинализованим групама младих	3.3.1. Млади, посебно маргинализовани, у Брчко дистрикту БиХ добијају редовну и адекватну стручну помоћ и подршку од стране	3.3.1.1. Анализа потреба и учинковитости постојеће подршке маргинализованих група младих. 3.3.1.2. Организација активности за социјално искључене младе.

	запосленика образовних установа, те се осјећају сигурно током боравка у образовним установама.	3.3.1.3. Успостављени програми подршке маргинализованим групама младих. 3.3.1.4. Пружање учинковите подршке и новчане помоћи дјечи и младима у стању социјалне потребе.
--	--	--

Веза са стратешким циљем	СЦ2. Унапријеђени системи и услуге подршке младима у пољу социјалне бриге, информисања и здравља стварају бољи амбијент за живот младих Брчко дистрикта БиХ.		
Приоритет	2.1. Млади Брчко дистрикта БиХ остварују социјалну сигурност кроз стамбене и социјалне програме подршке Владе Брчко дистрикта БиХ.		
Назив мјере	Унапређење постојећих програма социјалне подршке младима и стамбеног збрињавања младих.		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Кроз активности предложене мјере Влада Брчко дистрикта БиХ ће унаприједити постојеће програме социјалне бриге о младима, посебно разумјети маргинализоване младе те подржати стамбено збрињавање младих. Уз постојеће програме кроз спровођење активности стамбена брига о младима ће бити више препозната и представљања јавности на младима приступачан начин. Истовремено млади ће кроз предложену мјеру остваривати виши степен сигурности у друштву. Ово се посебно односи на младе који припадају маргинализованим групама.</p> <p>Активности које мјера подразумијева су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Промоција програма субвенционисања камате при куповини прве непокретности 2. Анализа потребе стамбеног збрињавања маргинализованих младих 3. Анализа потреба младих породица у Брчко дистрикту БиХ 4. Информативне активности о раду Владе Брчко дистрикта БиХ према младима 5. Анализа маргинализованих група младих 6. Организација активности за социјално искључене младе. 7. Успостављени програми подршке маргинализованим групама младих 8. Пружање новчане помоћи дјечи и младима у стању социјалне потребе. 		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број младих који користе програме стамбеног збрињавања	1-5	20
	Број младих из маргинализованих група који користе програм стамбеног збрињавања	1-5	20
	Број младих који учествује у активностима намијењених за	1-5	10

	социјално искључене младе		
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Спровођење мјере и предложених активности ће омогућити младима једноставније осамостаљивање, заснивање породице и њихов дугорочни останак у Брчко дистрикту БиХ. Уз мјере запошљавања и активности у пољу самозапошљавања спровођења ове мјере и припадајућих активности ће посебно, уз постојеће програме, дати јасну слику какву подршку требају специфичне групе младих у друштву те започети стамбену бригу о младима који имају мање могућности и социјално су искључени. Кроз предложене активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • млади ће имати повећане могућности остваривања стамбеног збрињавања • млади остају у Брчко дистрикту БиХ спремни градити своју будућност, остваривати се каријерно и породично • млади, посебно маргинализовани, у Брчко дистрикту БиХ добијају редовну и адекватну стручну помоћ и подршку од стране запосленика образовних установа, те се осјећају сигурно током боравка у образовним установама. 		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	У складу са буџетом Брчко дистрикта БиХ Извор: Буџет БДБиХ		
Период имплементације мјере	2023–2026.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за здравство и остале услуге Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ		
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Пододјељење за социјалну заштиту Владе Брчко дистрикта БиХ 		
Циљне групе	<p>Млади у доби од 18 до 30 година</p> <p>Млади који припадају неког маргинализованог групи</p> <p>Млади који излазе из институционалне бриге</p>		

Здравствена бригаа о младима

Свјетска здравствена организација, здравље дефинише као стање потпуног физичког, психичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести или изнемоглости. На основи ове дефиниције, можемо закључити да здравље није искључиво проблем здравственог сектора. Да би се у потпуности обезбиједила здравствена заштита свих грађана, а посебно младих особа, потребно је укључење и других сектора, прије свега образовног и сектора социјалне заштите. Млади, као посебна група друштва, захтијевају пажњу у очувању и унапређењу здравља, а боље здравље дјеце и младих може се постићи само мултисекторским напорима.

Здрава дјеца и млади, те стварање здравих навика код ове популације кроз превентивне програме је инвестирање у будућност здравог и развојног друштва.

Правни оквир

Право на здравствену заштиту гарантовано је младима кроз различите међународне документе, попут Универзалне декларације о људским правима, Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима те Конвенције Уједињених Нација о правима дјетета. Област здравства је према уставним рјешењима у Босни и Херцеговини, у надлежности ентитета Република Српска, подијеленој надлежности ентитета и кантона у Федерацији БиХ, односно у надлежности Брчко дистрикта БиХ.

У Брчко дистрикту БиХ здравствена заштита је регулисана сљедећим законима:

- Закон о здравственом осигурању Брчко дистрикта БиХ
- Закон о здравственој заштити Брчко дистрикта БиХ
- Закон о заштити лица с менталним поремећајем
- Закон о забрани пушења и других облика употребе дувана и дуванских производа на јавним мјестима у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Институционални оквир

На државном нивоу политике у области здравства уређују се у оквиру Сектора за здравство Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, у чију надлежност спада утврђивање основних принципа координације активности, усклађивања планова ентитетских тијела власти и дефинисање стратегије на међународном плану.

У Брчко дистрикту БиХ Одјељење за здравство и остале услуге је надлежно за питања здравља и здравствене заштите. Ово одјељење извршава стручне, административне и друге послове из надлежности Владе који се односе на:

- превентиву и заштиту здравља становништва и функционисање институција здравствене заштите Брчко дистрикта БиХ,
- очување и унапређење здравља грађана,
- анализу и праћење здравственог стања и здравствених потреба грађана Брчко дистрикта БиХ,
- креирање и спровођење политике и стратегије здравства у цјелини,
- развој и унапређење система здравствене заштите и здравственог осигурања,
- праћење и спровођење закона Брчко дистрикта БиХ у области здравства,

- надзор над законитошћу рада здравствених установа у Брчко дистрикту БиХ,
- доношење планова и програма мјера здравствене заштите,
- израду програма развоја здравствене дјелатности,
- међуентитетску и међународну сарадњу у области здравствене заштите,
- унапређење система квалитета здравствене заштите,
- планирање, праћење и финансирање здравствене заштите у складу с посебним прописима,
- планирање, израду и реализацију програма капиталног улагања у инвестиције у сектору здравства,
- израду плана мреже здравствених установа и организација здравственог система,
- здравствену исправност воде, животних намирница и предмета опште употребе,
- социјалну помоћ и заштиту грађана,
- борачка питања, ратне војне инвалиде и цивилне жртве рата,
- друге послове из надлежности Одјељења за здравство и остале услуге одређене законом и другим прописима.

Одјељење за здравство има сљедеће службе:

- Служба за администрацију и статистику Одјељења
- Пододјељење за јавно здравство
- Пододјељење за социјалну заштиту – Центар за социјални рад
- Служба за борачко-инвалидску заштиту и цивилне жртве рата.

Када је ријеч о институцијама здравства у Брчко дистрикту БиХ кључне институције које немају статус јавне установе има јавна здравствене установа Здравствени центар Брчко. Институције у пољу здравства младима Брчко дистрикта БиХ не нуде никакве специјализоване програме здравствене заштите већ младима пружају здравствене услуге као и осталим осигураницима, а у складу са Законом о здравственој заштити Брчко дистрикта и Закону о здравственом осигурању Брчко дистрикта БиХ. Ово значи да млади, посебно млади који немају право здравственог осигурања бивају додатно маргинализовани у систему.

Истраживање Института за развој младих КУЛТ показује Највише младих обезбијеђено је преко родитеља (51,8%). Здравствено осигурање које уплаћује послодавац има око 20% младих. У просјеку, 3,6% младих не зна има ли здравствено осигурање, а 4,4% младих изјављује како нема никакво здравствено осигурање. Преко бироа за незапослене обезбијеђено је око 12,2% младих. Додатно осигурање (приватно у БиХ или иностранству) има 3,9% младих. Поред наведеног Здравствени центар Брчко истиче како се код виталног угрожених пацијента здравствен услуга пружа без обзира на тип здравственог осигурања.

На подручју Дистрикта не постоје посебни планови ни програми едукације о сексуалном и репродуктивном здрављу младих, нема посебних програма који у фокус ставља ментално здравље младих већ млади могу користити здравствене услуге и програме намијењене свим грађанима. Према наводима Здравственог центра НВО сектор игра улогу у информисању младих. Здравствени систем не нуди ни програме савјетовања за заснивање породице.

Кључни проблеми у подручју здравља младих

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Брчко дистрикта БиХ идентификовани су сљедећи проблеми за подручје здравствене заштите младих:

1. Млади не одлазе на редовне лијечничке прегледе

Према Анализи истраживања положаја и потреба младих око 27% их никада није извршило систематски преглед, а оних који се не сјећају када су радили систематски преглед је око 23%. Ако овоме додамо и постотак младих жена које у референтном периоду нису извршиле гинеколошки преглед препознаје је озбиљан проблем у здравственом развоју младих.

Око 44% младих жена из градских средина и око 47% жена из ванградских средина изјављује како никада није извршило гинеколошки преглед. Један дио младих нема могућност редовног лијечничког прегледа и здравствене заштите усљед чињенице да им је радно однос заснован на уговору о дјелу.

2. Недостатак едукативних програма намијењених младима о сексуалном и репродуктивном здрављу

Према информацијама Одјељења за јавно здравство институције Дистрикта немају никакав посебан програм којима се промовише одговорно понашање у сексуалном и репродуктивном здрављу. Информације о контрацепцијским средствима и услугама у пољу репродуктивног здравља нису младима доступне на њима приступачан начин.

3. Млади нису едуковани о здравим стиливима живота

Према истраживању су у просјеку, 35% младих свакодневни су пушачи, 30% је оних који пуше до 20 цигарета дневно и 5% оних који пуше више од 20 цигарета дневно. Уз ово млади у Брчко дистрикту БиХ су просјечни конзументи и алкохол те нешто мање конзумирају наргиу. Према налазима анализе млади не познају довољно своја права у пољу здравства нити услуге које им се нуде.

Приоритет	Млади препознају важност и живе здраве стилове живота у квалитетном и подржаном систему здравствене заштите и подршке.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
4.1 Млади нису информисани и немају знања о значају здравог начина живота и важност редовног лијечничког прегледа	4.1.1. Смањен број хроничних незаразних обољења, младих са проблемима зависности, 4.1.2. Млади Брчко дистрикта БиХ користе све расположиве ресурсе здравственог система који укључују адекватне кадрове и стручне службе 4.1.3. Олакшане административне процедуре и лакши приступ младих здравственом систему Брчко дистрикта БиХ.	4.1.1.1. Покретање и спровођење информативне кампање за здравље младих 4.1.1.2.. Програми подршке организацијама које раде превентивне програме у пољу здравља 4.1.2.1. Особље у здравству едуковано о приступима прилагођенима младима 4.1.3.1. Успостављање канала комуникације о младима у здравству и са младима
4.2. Недостатак едукативних програма намијењених младима о	4.2.1. Повећана информисаност младих о сексуалном здрављу и	4.2.1.1. Успостављање кампање о сексуалном здрављу младих и стварању здравих породичних односа

<p>сексуалном и репродуктивном здрављу Младе жене не одлазе на редовне гинеколошке прегледе</p>	<p>стварању здравих породичних односа</p> <p>4.2.2.Млади, посебно младе жене освијештене и информисане о важности редовних гинеколошких прегледа</p>	<p>4.2.1.2. Успостављање редовних информативних радионица о породичном здрављу за младе</p> <p>4.2.2.1 Информативна кампања о превенцији рака грлића материце и рака дојки</p> <p>4.2.2.2. Информативна и едукативна кампања о превенцији HPV-а</p> <p>4.2.2.3. Редовне посјете школских разреда гинекологији</p> <p>4.2.2.4. Постављење едукативних постера у све средње школе</p>
<p>4.3. Млади нису информисани о њима намијењеним здравственим услугама</p>	<p>4.3.1. Младима доступни здравствени сервиси на њима приступачан начин</p> <p>Повећано повјерење младих у здравствени систем Брчко дистрикта БиХ</p> <p>4.3.2. Млади Брчко дистрикта БиХ користе све расположиве ресурсе здравственог система који укључују адекватне кадрове и стручне службе.</p>	<p>4.3.1.1. Успостављање рубрике Здравље младих на веб-страници јавног здравства</p> <p>4.3.1.2. Редовна гостовања у медијима свих здравствених служби које у фокусу имају и здравље младих</p> <p>4.3.2.1. Едукација особља у здравственим установама о приступима младих</p> <p>4.3.2.2. Сарадња са организацијама које се баве младима</p>
<p>4.4.Недовољна подршка менталном здрављу младих</p>	<p>4.4.1 Повећана посвећеност свих актера здравственог система и друштва у цјелини у вези са заштитом менталног здравља младих.</p>	<p>4.4.1.1. Организовање едукативних радионица о важности менталног здравља за младе од 15 до 30</p> <p>4.4.1.2. Организовање стручних предавања о важности менталног и физичког здравља код младих</p> <p>4.4.1.2. Организовање едукација за родитеље и стручњаке у образовању како препознати потребе младих за заштитом младих у менталном здрављу</p> <p>4.4.1.3. Припремити и дистрибуирати промотивни материјал о постојећим услугама за заштиту менталног здравља дјете, младих и породице које воде Центар за социјални рад и Центар за ментално здравље</p>
<p>Веза са стратешким циљем</p>	<p>СЦ2. Унапријеђени системи и услуге подршке младима у пољу социјалне бриге, информисања и здравља стварају бољи амбијент за живот младих Брчко дистрикта БиХ.</p>	
<p>Приоритет</p>	<p>2.2. Млади препознају важност и живе здраве стилове живота у квалитетном и подржаном систему здравствене заштите и подршке.</p>	
<p>Назив мјере</p>	<p>Унапређење постојећих програма здравља за младе</p>	
<p>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</p>	<p>Кроз мјеру за унапређење здравља младих Влада Брчко дистрикта БиХ ће спроводити активности којима ће посебно водити рачуна о сервисима у пољу здравља који су намијењени младима, стварању њихових здравих навика, те развоју особља у пољу здравља како би адекватније одговорили на потребе младих. Здравље младих, посебно дати информисање и афирмација младих у овом пољу осигураће да млади на вријеме препознају своје потребе и адекватно их рјешавају.</p> <p>Активности које мјера подразумијева су:</p>	

	<ol style="list-style-type: none"> 9. Покретање и спровођење информативне кампање за здравље младих 10. Програми подршке организацијама које раде превентивне програме у пољу здравља 11. Особље у здравству едуковано о приступима прилагођенима младима 12. Успостављање канала комуникације о младима у здравству и са младима 13. Успостављање кампање о сексуалном здрављу младих и стварању здравих породичних односа 14. Успостављање редовних информативних радионица о породичном здрављу за младе 15. Информативна кампања о превенцији рака грлића материце и рака дојки 16. Информативна и едукативна кампања о превенцији HPV-а 17. Редовне посјете школских разреда гинекологији 18. Постављање едукативних постера у све средње школе 19. Успостављање рубрике Здравље младих на веб-страници јавног здравства 20. Редовна гостовања у медијима свих здравствених служби које у фокусу имају и здравље младих 21. Едукација особља у здравственим установама о приступима младих 22. Сарадња са организацијама које се баве младима 23. Организирање едукативних радионица о важности менталног здравља за младе од 15 до 30 4.4.1.2. Организовање стручних предавања о важности менталног и физичког здравља код младих 24. Организовање едукација за родитеље и стручњаке у образовању како препознати потребе младих за заштитом младих у менталном здрављу 		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број едукованог особља у институцијама здравља	0 0	10
	Број младих који спроводе превентивне прегледе	0	10
	Број младих који користе услуге институција здравља Број кампања намијењених младима	Одјељење за здравство тренутно не води овакву статистику. 0	15988 10
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Спровођење мјере и предложених активности ће унаприједити однос младих према властитом здрављу и информисати младе о важностима превентивних прегледа, те обезбиједити боље разумијевање здравих стилова живота младих. У коначници ово ће створити здравије потентно становништво Дистрикта. <ul style="list-style-type: none"> • Смањен број хроничних незаразних обољења, младих са проблемима зависности, 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Млади Брчко дистрикта БиХ користе све расположиве ресурсе здравственог система који укључују адекватне кадрове и стручне службе • Олакшане административне процедуре и лакши приступ младих здравственом систему Брчко дистрикта БиХ. • Повећана информисаност младих о сексуалном здрављу и стварању здравих породичних односа • Млади, посебно младе жене освијештене и информисане о важности редовних гинеколошких прегледа • Младима доступни здравствени сервиси на њима приступачан начин • Повећано повјерење младих у здравствени систем Брчко дистрикта БиХ • Млади Брчко дистрикта БиХ користе све расположиве ресурсе здравственог система који укључују адекватне кадрове и стручне службе. • Повећана посвећеност свих актера здравственог система и друштва у цјелини у вези са заштитом менталног здравља младих.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Одјељење за здравство и остале услуге нема обезбијеђена средства у Буџету БДБиХ Извор: Буџет БДБиХ
Период имплементације мјере	2023–2026.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за здравство и остале услуге
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ • Одјељење за образовање • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ
Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година

Култура и спорт младих

Млади се културом и спортом баве на различите начине у друштву од неформалних група које имају своје бендове, баве се графити и хип хоп културом, преко учешћа у културно-умјетничким друштвима и спортским удружењима, рекреативног спорта до професионалних спортских удружења. Ово дјеловање обухвата конкретне садржаје који играју важну улогу у образовању, развоју и очувању традиције, те стварању нових материјалних и друштвених вриједности те утиче на развој младих људи.

Дјеловање младих у култури и спорту један је од основних елемената идентитета младих и изузетно важно подручје њихове афирмације, комуникације и стила живота. То је заправо подручје кроз које млади критички преиспитују традиционалне културне обрасце и насљеђе као дио свог идентитета, те раде на свом расту и развоју. Популација младих од 15 до 30 година је под огромним утицајем медијских и осталих забавних програма, друштвених мрежа и свих других облика субкултуре.

Према закључцима 4. свјетског форума младих Уједињених нација (2001) сви млади људи требају имати право и могућност учествовања у социјалним, културним и спортским активностима без обзира на пол, расу, религију, социоекономски статус или мјесто гдје живе. Слободно вријеме требало би омогућити различите облике задовољавања потреба младих особа кроз индивидуални или тимски рад. Према томе, млади људи од слободног времена очекују да им обезбиједи забаву, дружење, учење нових вјештина те прилику да буду активни у животу своје локалне заједнице. Активности и простор слободног времена на тај начин постају важно средство за оснаживање младих, али и подручје реализације интереса сваке младе особе или групе младих.

У овом дијелу Стратегије дијелом је обрађена и улога младих у туристичком развоју Брчко дистрикта БиХ с обзиром да је Дистрикт туристички потенцијал чије предности Влада Брчко дистрикта БиХ покушава унаприједити кроз рад истог одјељења које се бави спортом и културом. Млади са друге стране могу бити и често јесу покретачи туристичког развоја.

Правни оквир

Подручје културе је препуштено ентитетским министарствима односно надређеном одјељењу Владе Брчко дистрикта БиХ. У подручју културе, још увијек није усвојен одговарајући законски акт који би уредио ову област што ствара извјесне потешкоће у области културе. Недостатак прописа и јасне политике су само манифестације занемаривања ове друштвене дјелатности, а посебно младих у овом пољу.

Када је ријеч о спорту и туризму ту је правни оквир заснован на два закона у Брчко дистрикту БиХ и то:

- Закон о туристичкој дјелатности
- Закон о спорту у Брчко дистрикту БиХ

Институционални оквир

У Босни и Херцеговини област културе и спорта је децентрализовано уређена. Министарство цивилних послова БиХ надлежно је за утврђивање основних принципа координације, усклађивање планова ентитетских тијела власти и дефинисање стратегије на међународном плану у области културе. На нивоу ентитета постоје министарства надлежна за питања културе и спорта и то у Републици Српској Министарство просвјете и културе, а у Федерацији БиХ Министарство културе и спорта.

У Брчко дистрикту БиХ питањима спорта и културе бави се Одјељење за привредни развој, спорт и културу, односно Пододјељење за туризам, спорт и културу.

Пододјељење за туризам, културу и спорт обавља све послове из дјелокруга рада везаних за позоришта, галерије, културна удружења, манифестације и библиотеку, спорт и туризам, као и друге послове из надлежности одређене законом и другим прописима, као што су:

- израда нормативних аката из области туризма, културе и спорта,
- сагледавање, стручна обрада и презентација туристичке понуде Брчко дистрикта БиХ,
- стално праћење стања у области туризма, културе и спорта, анализа и предлагање мјера за унапређење истог,
- рационализација мреже спортских клубова у истим спортовима,
- израда и имплементација критеријума за расподјелу помоћи спортским клубовима,
- обезбјеђење материјално-техничких и просторних услова за рад спортских колектива Дистрикта у сарадњи са Канцеларијом за управљање јавном имовином,
- набавка неопходне спортске опреме и спортских реквизита,
- омогућавање несметаног одвијања такмичења за све спортске клубове Дистрикта,
- организовање спортских манифестација међународног и државног значаја,
- омогућавање стручног усавршавања спортских радника,
- омогућавање рада на спречавању насиља на спортским теренима,
- осигурање помоћи појединцима који се баве спортом,
- осигурање помоћи рекреативцима,
- осигурање рада културних центара (Градска библиотека, Умјетничка галерија, Дом културе)
- израда и имплементација критеријума за расподјелу помоћи културним друштвима,
- осигурање материјално-техничких и просторних услова за рад свих културних друштава Дистрикта,
- организовање културних манифестација међународног, државног, регионалног и локалног значаја,
- омогућавање стручног усавршавања радника у култури,
- издавачка дјелатност,
- помоћ појединцима,
- омогућавање коришћења простора и опреме и за друге потребе у сарадњи са Канцеларијом за управљање јавном имовином.

Посебни задаци Пододјељења у области туризма су:

- предлагање системских мјера и мјера текуће економске политике за остваривање задатака утврђених планским и другим актима у области туризма, угоститељства и лова;
- праћење стања и кретања у туризму, угоститељству и лову (организованост, промет, капацитети, цијене, квалитет услуга, снабдјевеност, инвестиције);
- израда и реализација развојних програма културно-манifestационих и спортско-рекреативних дешавања, а који могу допринијети развоју туризма, угоститељства и лова;
- учествује у изради прописа од интереса за унапређење културно-манifestационог, спортско-рекреативног, транзитног, сеоског, еко и других облика туризма;
- сарадња са спортским и културним институцијама Брчко дистрикта БиХ и шире с циљем комплементарног повезивања туризма и лова.

Иако нема правног оквира за дјеловање у култури, у просјеку, око 400 удружења у својој регистрацији имају неку врсту спортско-туристичке и/или културне дјелатности, у широком распону од професионалних спортских клубова до аматерских удружења, интересних организација и група љубитеља одређених туристичких, спортских и/или културних сегмената у друштву. Најзаступљенији спортови су фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, водени спортови (кајак кану, риболов), борилачки спортови те планинарење. Стање спортске инфраструктуре на подручју Дистрикта у свим областима професионалног спорта скоро никако не задовољава међународне и европске стандарде, што је посебно изражено у неколико групних спортова, као што је одбојка - с обзиром да је неколико свјетски познатих женских и мушких одбојкашких клубова управо из Брчко дистрикта БиХ. Током претходне године (2019. године), укупно 5.292.026,76 КМ је исплаћено за 395 оваква удружења, а током 2018. године овај износ је био нешто мањи, 4.454.672,11 КМ за укупно 371 удружење.

Ово одјељење је у програму финансирања спорта, културе и туризма од укупно 2.095.400 КМ подржао развој спорта кроз 1.189.000 КМ како кроз редован рад спортских клубова тако и такмичарске сезоне у различитим спортовима. Доминантна структура корисника ових средстава су управо млади до 30 година који се кроз различите селекције такмиче на различитим нивоима у БиХ. Млади спортисти су мотивисани на активно бављење спортом и кроз организацију избора спортисте године, а нарочито у категоријама најбољи млади спортиста као и најбољи клупски омладински погон. Подршка младима одражава се и кроз улагање у културу у износу већем од 400.000 КМ (што подразумијева редован рад културно-умјетничких друштава као и грантови националним друштвима).

Институције културе, које опет немају пуни правни статус јавне установе у Брчком су Дом културе, библиотека, умјетничка галерија, градски музеј, музичка школа, те центри за културу који раде кроз национална културно-умјетничка друштва Препород, Просвјета и Напредак. Већа сеоска насеља такође имају сале у којима се одржавају културни, спортски и други садржаји.

Брчко дистрикт БиХ спроводи неколико културних и/или туристичких манifestација за које издваја значајна финансијска средства (примјер је Сусрет казалишта/позоришта, Савски цвијет или Зимски сајам) која доприносе развоју културе, традиције, и на крају туризма.

У пољу спорта број сала већ дужи низ година није довољан за потребе становништва, те се школске сале користе и за рекреативни спорт и спортска такмичења. Брчко већ годинама ради на реконструкцији градског стадиона. Ни у пољу спорта ни у пољу културе нема планског и стратешког приступа и дјеловања, а млади у ове процесе, ако их има, нису никако укључени.

Кључни проблеми у подручју спорта, културе и туризма

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Дистрикта БиХ идентификовани су сљедећи проблеми младих за подручје културе и спорта.

1. Млади, посебно младе жене, не баве се довољно спортом

Млади су уопштено више задовољни него незадовољни када је у питању подршка локалних власти спорту, но највише је оних који бирају неутралне одговоре. На питање о томе колико сати дневно су биле посвећене бављењу спортом или рекреацијом у референтних седам дана, око 44% жена одговорило је како се нису никако бавиле спортом. Код мушкараца овај одговор износи око 34%. Млади који се баве спортом најчешће се баве екипним спортовима када је ријеч о мушкарцима те фитнесом када је ријеч о женама.

Око 49% дјевојака и 41% мушкараца Брчко дистрикта БиХ не бави се рекреативним или спортским активностима.

Из резултата о учесталости бављењем рекреативним и спортским активностима може се примијетити како мушкарци посвећују више пажње редовним физичким активностима него што је то случај с дјевојкама. Око 6% мушкараца спортом или рекреацијом бави се сваки дан, око 25% их то ради два до три пута седмично, а једном седмично око 17%.

2. Недовољна ангажованост младих у садржајима културе и умјетности

Иако су начелно задовољни културом у Брчко дистрикту БиХ највећи број младих заправо бира неутралне одговоре на питања о култури. Истовремено млади изјављују како немају никакав утицај и не учествују у развоју културног садржаја. Не постоји медијски простор кроз који би се млади више промовисали.

3. Недовољна заступљеност младих у вршењу услуга туристичких водича у Брчко дистрикту БиХ

Пододјељење врши обуку за туристичке водиче и развој туризма у Брчко дистрикту БиХ те ради на развоју туристичких локалитета у цијелом Дистрикту. Млади су врло мало или никако упознати са овим аспектом културе и туристичким потенцијалом које Брчко има.

4. Недовољна препознатљивост и промоција талентованих младих ангажованих у култури и спорту

Иако Брчко дистрикт БиХ организује низ културних и спортских манифестација те је и домаћин неким садржајима које се организују на вишим нивоима младе који активно представљају Дистрикт и БиХ на међународним такмичењима и манифестацијама не препознаје посебно. Такође, не постоји програм за препознавање и развој талента за младе.

Приоритет	Млади Брчко дистрикта БиХ имају приступ квалитетним културним, умјетничким и спортским садржајима као креатори и корисници.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
5.1. Млади, посебно младе жене, не баве се довољно спортом	5.1.1. Младима, посебно младим женама промовисани и доступни	5.1.1.1. Успостављање програма спортског љета на Фицибајеру 5.1.1.2. Информативна кампања рекреативном спорту и здравим стилевима живота младих

	програми рекреативног спорта	
5.2. Недовољна ангажованост младих у садржајима културе и умјетности	5.2.1. Укључивање младих у избор културних и спортских садржаја у Брчко дистрикту БиХ	5.2.1.1. Јавни позив младима за приједлоге у припреми културних манифестација Дистрикта
5.3. Недовољна заступљеност младих у вршењу услуга туристичких водича у Брчко дистрикту БиХ	5.3.1. Млади едуковани за обављање услуга туристичког водича 5.3.2. Млади препознају и промовишу туристичке потенцијале Брчко дистрикта БиХ	5.3.1.1. Креирање и спровођење обука (15) младих за туристичког водича 5.3.2.1. Организација излета са школама и младим водичима на најважније локалитете Дистрикта
5.4. Недовољна препознатљивост и промоција талентованих младих ангажованих у култури и спорту	5.4.1. Подршка спорту и култури младих кроз учешће међународним и регионалним ревијалним и такмичарским окупљањима	5.4.1.1. Успостављање подршке младима појединцима за представљање Дистрикта и БиХ на спортским и културним догађајима у регији и шире.

Веза са стратешким циљем	СЦЗ Брчко дистрикт БиХ препознаје младе као активне актере који активно доприносе развоју и спровођењу политика и програма за младе, те ЕУ интеграцијама.
Приоритет	3.2. Млади Брчко дистрикта БиХ имају приступ квалитетним културним, умјетничким и спортским садржајима као креатори и корисници..
Назив мјере	Унапређење културног и спортског садржаја Дистрикта кроз укључивање младих
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Кроз мјеру за унапређење културног и спортског садржаја Дистрикта младима ће бити омогућено да се едукују, конзумирају културни и спортски садржај у чијем креирању учествују. Поред тренутних и постојећих програма, мјера и активности које Дистрикт спроводи у пољу културе и спорта ове активности ће омогућити већу укљученост младих, подршку тренутним садржајима те промоцију рекреативног спорта и културно-туристичких садржаја Дистрикта.</p> <p>Активности које мјера подразумијева су:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Успостављање програма спортског љета на Фицибајеру • Информативна кампања рекреативном спорту и здравим стиловима живота младих • Јавни позив младима за приједлоге у припреми културних манифестација Дистрикта • Креирање и спровођење обуке за туристичког водича • Организација излета са школама и младим водичима на најважније локалитете Дистрикта • Успостављање подршке младима појединцима за представљање Дистрикта и БиХ на спортским и културним догађајима у регији и шире.

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	Број младих који учествују у пројектима културе	15	30
	Број младих који користе рекреативни спортски садржај	30	500
	Број активности које воде и спроводе млади у пољу спорта и културе	40	80
	Број едукованих туристичких водича	10	20
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Спровођење за унапређење спортских и културног садржаја и програма Дистрикта ће омогућити већу укљученост младих у креирању али и присутност младих у спровођењу ових програма. Истовремено млади ће бити препознати као важан актер за развој културе, спорта и туризма.</p> <ul style="list-style-type: none"> • млади, посебно младе жене препознају и имају доступне програме рекреативног спорта • млади укључени у избор културних и спортских садржаја у Брчко дистрикту БиХ • млади едуковани за туристичког водича • млади препознају, промовишу и користе туристичке потенцијале Брчко дистрикта БиХ • млади учествују у међународним и регионалним ревијалним и такмичарским окупљањима 		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Извор: Буџет БДБиХ 50.000 КМ годишње		
Период имплементације мјере	2023–2026.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за привредни развој, спорт и културу		
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Невладине организације и пољу културе и спорта
Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година

Активизам младих (учешће, волонтирање, мобилност и информисање)

Иако млади доста свог времена посвећују формалном образовању и извршавању школских и факултетских обавеза, а адолесценти доста времена посвећују учењу и школи те извршавању разних обавеза, млади доста времена посвећују свом слободном времену. Кроз слободне активности и слободно вријеме дјеца и млади уче о својој околини, стичу разне социјалне вјештине и истражују различите вршњачке, породичне и друштвене улоге те су стога један од неизоставних фактора код обликовања личности.

Поред професионалног и рекреативног бављења културом и спортом млади своје слободно вријеме проводе и кроз активности организација цивилног друштва, волонтирајући или учествујући у активностима различитих организација. Активизам, учешће, мобилност и волонтирање јесу један од начина за стицање такозваних друштвених вјештина младих. Уз формално образовање, учешће у спортским и културним садржајима младе се кроз овај вид слободног времена надограђују вјештине и знања важна за активно дјеловање у заједници.

У Европској повељи о учешћу младих у животу на општинском и регионалном нивоу наводи се да је активно учешће младих људи у одлукама и активностима на локалним и регионалном нивоу од кључне важности за стварање друштва веће демократије, инклузије и напретка.

Иако су млади активни и у политичким субјектима, другим удружењима и институцијама те учествују у програмима који промовишу волонтирање, мобилност и сарадњу ипак нису довољно заступљени у процесима доношења одлука и ријетко користе механизме намијењене за то.

Правни оквир

Устав БиХ наводи да овлашћења која Уставом БиХ нису изричито додијељена институцијама БиХ, припадају ентитетима. То је случај и са питањима младих над чијим питањима надлежност имају ентитетска министарства.

Данас на територији БиХ имамо три закона која регулишу права младих, и то Закон о младима Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Закон о младима ФБиХ), Закон о омладинском организовању Републике Српске (у даљем тексту: Закон о омладинском организовању РС) те Закон о младима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Закон о младима БД БиХ). Сва три Закона, поред тога што наглашавају важност поштовања људских и грађанских права младих, дефинишу додатна права за младе у друштву.

Питања младих у Брчко дистрикту БиХ регулисана су:

- Законом о младима Брчко дистрикта БиХ
- Законом о волонтирању Брчко дистрикта БиХ

Институционални оквир

Питања младих у Босни и Херцеговини су у надлежности ентитета и Дистрикта Брчко. Координацију над овим питањима води Министарство цивилних посла БиХ кроз дјеловање и рад Одсјека за мобилност и младе у сектору за образовање овог министарства.

За питања младих у Брчко дистрикту надлежно је Одјељење за стручне и административне послове, односно Пододјељење за подршку МЗ, НВО и УГ.

Од усвајања Закона о младима 2017. Брчко дистрикт БиХ је испунио низ законских механизма према младима и то:

- Службеник за младе је систематизацијом радног мјеста у Одјељењу за стручне и административне послове постојао и прије усвајање закона.
- Списак омладинских удружења се у складу са Законом о младима био је основа за оснивање Вијећа/Савјета младих БД. Шеф Одјељења за стручне и административне послове донио Одлуку о вођењу регистра омладинских организација Брчко дистрикта БиХ, број: 48-000952/17, од 21. 9. 2017. године са обрасцем пријаве за упис у регистар омладинских организација, потврде о упису у регистар и уписног листа, као и Одлуку, број: 05-01.3-001289/10, број акта: 02-1145СБ-0042/17 од 29. 6. 2017. године о критеријумима за упис у регистар омладинских организација Брчко дистрикта БиХ.
- Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ је основан по усвајању Закона и тренутно има 13 организација чланица.
- Комисија за младе као стална комисија Скупштине Брчко дистрикта БиХ постојала је и прије усвајања Закона о младима, а сада дјелује у складу са Законом. У комисији нема представника младих из локалног Вијећа/Савјета младих.
- Грантови и подршка омладинским пројектима у Дистрикту постоје од оснивања Дистрикта. Укупни износ који се издваја годишње није мали, те се додјељује у складу Законом о удружењима и фондацијама Брчко дистрикта БиХ и Законом о извршењу буџета.
- Омладински центар, објект површине од око 1.200 м² који се даје бесплатно на коришћење омладинским и другим организацијама за реализацију њихових програмских и пројектних активности. Објект је почео са радом 2004. године.

Пододјељење за подршку МЗ, НВО и УГ се званично бави питањима младих и управља радом Омладинског центра. Иако нема статус јавне институције Омладински центар Брчко дистрикт БиХ игра велику улогу у регулисању питања младих. Поред Омладинског центра за један дио приградских и руралних насеља питањима младих се кроз рад Мреже омладинских клубова баве и мјесне заједнице.

Буџетом Брчко дистрикта БиХ за 2019. годину предвиђена су средства мјесним заједницама учесницама у Пројекту „Мрежа омладинских клубова“ са намјеном „Редован рад омладинског клуба“ у износу од 2.900,00 КМ. Средства су планирана за 25 мјесних заједница и то:

Мјесна заједница „Бијела“, Мјесна заједница „Брка“, Мјесна заједница „Буквик“, Мјесна заједница „Бузекара“, Мјесна заједница „Брезово поље“, Мјесна заједница „Доњи Брезик“, Мјесна заједница „Дубраве“, Мјесна заједница „Глухаковац“, Мјесна заједница „Грбавица“, Мјесна заједница „Грчица“, Мјесна заједница „Гредице I“, Мјесна заједница „Ивици“, Мјесна заједница „Маоча“, Мјесна заједница „Омербеговача“, Мјесна заједница „Паланка“, Мјесна заједница „Поточари“,

Мјесна заједница „Рашљани“, Мјесна заједница „Раждјево“, Мјесна заједница „Скакава Горња“, Мјесна заједница „Слијепчевићи“, Мјесна заједница „Стари Расадник“, Мјесна заједница „Штрепци“, Мјесна заједница „Витановићи“, Мјесна заједница „Вучиловац“ и Мјесна заједница „Крбети“.

Мјесне заједнице „Бузекара“ и „Доњи Брезик“ нису преузеле средства у 2019. години, због достављања финансијских извјештаја након превиђеног рока 30. 9. 2019. за 2018. годину, те мјесне заједнице нису могле бити исплаћене за планирана средства у 2019. години.

Мјесна заједница „Вучиловац“ у 2019. години није преузела средства због процедуре промјене руководства коју нису завршили у календарској 2019. години.

Табеларни приказ активности омладинских клубова у 2019. години

Ред. бр.	НАЗИВ МЈЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ У ОМЛАДИНСКОМ КЛУБУ	ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН УТРОШКА СРЕДСТАВА
1.	Мјесна заједница „Бијела“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: Креативне причаонице, ликовне радионице, информатичке радионице, спортске активности, едукативне радионице .	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
2.	Мјесна заједница „Брка“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: Креативне причаонице, спортске активности, едукативне радионице (њемачки језик и школски предмети).	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
3.	Мјесна заједница „Буквик“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: Креативне причаонице, спортске активности, едукативне радионице, креативне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове

			(електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
4.	Мјесна заједница „Брезово поље“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, причаонице, спортске активности, филмске радионице, ликовне радионице, музичке радионице, плесне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
5.	Мјесна заједница „Дубрава“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне причаонице, спортске активности, едукативне радионице (њемачки језик и школски предмети).	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
6.	Мјесна заједница „Глухаковац“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне причаонице, ликовна секција, информатичка секција, страни језици, плесна секција.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
7.	Мјесна заједница „Грбавица“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне причаонице, информатичке радионице, радионица причаоница, спортске активности, језичке радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез

			на уплате рада омладинским радницима...)
8.	Мјесна заједница „Грчица“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне причаонице, причаонице, вањске активности, саобраћајна култура, новинарска радионица, спортске активности, едукативне радионице (енглески језик).	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
9.	Мјесна заједница „Гредице I“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: радионице играонице, спортске активности, едукативне радионице, језичке радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
10.	Мјесна заједница „Ивици“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, радионице помоћ пријатељу спортске активности, њемачки језик.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
11.	Мјесна заједница „Маоча“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, спортске активности, ликовне радионице, школски предмети, плесне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)

12.	Мјесна заједница „Омербеговача“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, вањске активности, еколошке радионице, спортске активности, информатичке радионице едукативне радионице (њемачки језик).	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
13.	Мјесна заједница „Паланка“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, информатичка радионице, плесна радионице, спортске радионице, драмске радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
14.	Мјесна заједница „Поточари“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, информатичка секција, страни језици, плесна секција.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
15.	Мјесна заједница „Рашљани“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, причаонице, спортске активности, едукативне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
16.			Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада

	Мјесна заједница „Ражљево“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, причаонице, спортске активности, едукативне радионице, информатичке радионице, страни језици.	два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
17.	Мјесна заједница „Скакава Горња“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне причаонице, радионице, језичке радионице, информатичке радионице, спортске активности.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
18.	Мјесна заједница „Слијепчевићи“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, одржавање радионица вањских слободних активности, спортске активности, информатичке радионице, едукативне радионице (њемачки језики и школски предмети).	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
19.	Мјесна заједница „Стари Расадник“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, плесне радионице, драмске радионице, спортске активности, едукативне радионице, страни језици.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
20.	Мјесна заједница „Штрепци“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, причаонице, спортске активности, едукативне радионице, информатичке радионице, страни језици.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове

			(електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
21.	Мјесна заједница „Витановићи“ Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: креативне радионице, причаонице, спортске активности, едукативне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)
22.	Мјесна заједница „Крбети“, Брчко дистрикт БиХ	Омладински клуб ради четири дана у седмици. Предвиђене активности су: Ликовне секције, креативне радионице, спортске активности, информатичке радионице, страни језици, плесне радионице.	Према финансијском плану утрошка средстава у износу од 2.900,00 КМ предвиђено је 2.100,00 КМ за накнаде рада два омладинска радника, односно по 1.050,00 КМ. Преостала средства планирана су за куповину материјала за радионице и непредвиђене трошкове (електрична енергија, порез на уплате рада омладинским радницима...)

Мјесна заједница „Скакава Горња“ је у 2020. години поднијела захтјев за престанак рада омладинског клуба због лошег стања просторија у којем се исти налази. Према изјави предсједника мјесне заједнице просторије нису сигурне за боравак јер су у рушевном стању.

Поред механизма који произлазе из Закона о младима Влада Брчко дистрикта БиХ донијела је још одлука којима уређује и подржава развој омладинског сектора и подржава стварање амбијента за боље и квалитетно учешће младих у процесима доношења одлука.

Влада Брчко дистрикта БиХ донијела је и Одлуку о оснивању Савјета за сарадњу Владе Брчко дистрикта БиХ са невладиним организацијама Брчко дистрикта БиХ, број: 05-000374/17 од 27. 11. 2017. године, као савјетодавног тијела Владе које се оснива ради јачања сарадње са невладиним организацијама, а потписан је и Споразум о сарадњи између Владе Брчко дистрикта БиХ и невладиних организација у Брчко дистрикту БиХ, број: 05-000374/17 од 6. 6. 2017. године као политички документ којим се утврђују заједничке вриједности, принципи, начела и приоритети сарадње између Владе и невладиног сектора, којем је приступио и значајан број омладинских организација.

Законом о волонтирању Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број: 34/18) на свеобухватан начин је регулисана област волонтирања у Брчком, што је веома значајно за младе будући да се у улози волонтера у највећем броју случајева појављују управо млади. Битно је назначити је како према овом закону организатор волонтирања могу бити и удружења и фондације регистрована на подручју Босне и Херцеговине. Питања волонтирања и промоције волонтирања третира и Стратегија развоја Брчко дистрикта БиХ кроз увођење промоцију волонтирања, увођење градске награде волонтера године и организатора волонтирања.

Кључни проблеми у подручју активизма, волонтирања и учешћа младих

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Дистрикта БиХ, и одржаног Дијалога с младима идентификовани су сљедећи проблеми младих за подручје активизма, волонтирања и учешћа младих.

1. Недовољна укљученост младих у процесе доношења одлука

Млади не познају довољно начине на који могу утицати на процесе доношења одлука, не познају рад кровног тијела младих, механизма који су за искључивања грађана на располагању свима, не дјелују у мјесним заједницама и не показују велики интерес за укључивање.

Од постотка младих које политика занима, највише је оних које занима политика на нивоу локалне заједнице (34,7%) те политика на нивоу БиХ (34,2%). Посебну пажњу потребно је обратити на око 65% младих које не занима политика на локалном нивоу, с обзиром на чињеницу да се већина одлука значајних за живот младих људи доноси управо на овом нивоу власти. Око 44% младих мишљења је како нема нимало или има врло мало утицаја на доношење одлука на локалном нивоу.

На крају кровно тијело младих, Вијеће/Савјет младих није укључено у рад Комисије за питања младих Скупштине Брчко дистрикта БиХ.

2. Непостојање начина евиденција и вредновања волонтерског стажа код младих у Брчком

Иако је Закон о волонтирању Брчко дистрикта БиХ усвојен он не препознаје посебан начин вредновања и евиденције волонтерског искуства. Ово је у ентитетским законима ријешено волонтерског књижицом. Недостатак евиденције волонтерског искуства доводи младе у неповољан положај на академској сцени и тржишту рада јер препознатљивост стеченог искуства је сведена на потврде углавном невладиних организација.

Око 24% младих учествовало је у некој организованој волонтерској активности у референтних годину дана. Када говоримо о организованим волонтерским активностима у склопу школе или факултета, око 43% младих из градских средина и око 23% младих из ванградских средина наводи како у оквиру њихове школе/факултета не постоји нека врста организованог волонтерског рада с дјеловањем унутар или ван школе/факултета. Да такве активности постоје изјављује у просјеку око 14% младих, а да им није познато постоји ли организована волонтерска активност у оквиру формалног образовања које похађају наводи око 13% младих. Све ово умањује популарност волонтерског и друштвеног ангажмана младих у заједници.

3. Непрепознавање Вијећа/Савјета младих БД као удружења од значаја за Брчко дистрикт БиХ

Према Закону о младима Вијеће/Савјет младих је кровна организација омладинских удружења у Брчко дистрикту БиХ и као такво учествује у креирању политика, програма и стратегија за младе у сарадњи са законодавним тијелима. Закон младима БДБиХ говори како се Вијеће/Савјет младих оснива више од 50% (педесет посто) омладинских организација у складу са Законом о удружењима грађана, те чије руководство чини 2/3 младих. Иако за питања младих, који укључује и рад кровног тијела младих, постоји посебан закон, рад кровног тијела младих Законом о извршењу буџета је изгубило посебности за финансирање текућих трошкова те мора проћи грант процедуру као и свако друго удружење које аплицира за коришћење гранта Владе Брчко дистрикта БиХ. Након оснивања

Вијећа/Савјета младих ово није био случај те је удружење добијало директни оперативни грант за свој рад. Овај проблем је већ раније кроз Акциони план 2020–2022. препознано и Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ.

4. Мрежа омладинских клубова и сусрети младих нису препознати као програм од значаја за Брчко дистрикт БиХ

Иако Влада Брчко дистрикта БиХ од 2007. редовно финансира мјесне заједнице у којима дјелују омладински клубови и ПРОНИ Центар за омладински развој улаже додатне напоре у организацији и едукацији волонтера у мјесним заједницама, а овај програм укључује велики број младих посебно из приградских и руралних насеља, овај програм још није препознат као програм од значаја за Брчко дистрикта БиХ. Прилике које овај програм пружа младима су вишеструке од развоја друштвених вјештина и компетенција, преко веће укључености младих у рад и дјеловање у заједници, те препознатљивости Брчко дистрикта БиХ као заједнице која има уникатни програм намијењен младима.

5. Млади немају адекватну подршку за мобилност кроз неформално образовања, омладинске и студентске размјене

Као и у другим дијеловима БиХ и млади Брчко дистрикта БиХ имају висок интерес за одлазак из локалне заједнице и БиХ привремено или за стално. Такође, један дио младих показује интерес за мобилност у другим облицима. Када се ради о организованим путовањима, млади су укључени у студентске размјене (1,8%), љетне школе (3,6%), волонтерске кампове (12,4%), школе у природи (5,2%), студијска путовања (9,3%), екскурзије унутар ентитета (14,8%), екскурзије у други ентитет (21,8%) и екскурзије у иностранство (17,4%). Мобилност младих није посебно препозната као прилика за младе нити се посебно третира кроз постојеће програме Владе Брчко дистрикта БиХ. Једино спортисти и млади у подручју културе имају својеврсну подршку за одлазак на такмичења у и ван БиХ.

6. Млади нису адекватно и довољно информисани о постојећим програмима

Млади се највише информишу путем интернета и телевизије. Око 85% младих интернет користи сваки дан, а око 14% скоро сваки дан. Око 38% младих гледа ТВ свакодневно, а 23% неколико пута седмично.

Када говоримо о коришћењу интернета, за приступ интернету млади најчешће користе паметне телефоне (91,7%). Инстаграм је најчешће посјећивана друштвена мрежа, јер скоро 77% младих наводи како Инстаграм посјећује свакодневно, а око 8% неколико пута седмично. Затим долази *YouTube* са скоро 67% младих који га посјећују свакодневно и око 28% младих који то раде скоро сваки дан. *Facebook* има сличну учесталост посјећивања као и *YouTube*, с око 65% младих који ову мрежу посјећују свакодневно и 21% младих који *Facebook* посјећују два до четири пута седмично. *Snapchat* има 26% свакодневних корисника међу младима, а *Twitter* с око 9% и *LinkedIn* с 0,5% свакодневних посјетилаца нису у фокусу младих.

Брчко дистрикт БиХ нема посебан сервис за информирање младих нити медијске садржаје посебно намијењене младима.

Приоритет	Млади су активни и значајни актери спровођења политика према младима.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
6.1. Недовољна укљученост младих у процесе доношења одлука	6.1.1. Активно укључивање младих у процесе доношења одлука – члан у Комисији за младе 6.1.2. Повећан број младих, чланова организација	6.1.1.1. Припрема и израда правилника о учешћу младих у раду Комисије за младе Скупштине Брчко дистрикта БиХ 6.1.2.1. Укључивање младих, представника Вијећа/Савјета младих БД, у радна тијела Владе Брчко дистрикта која се баве питањима младих 6.1.2.2. Промоција Закона о младима у средњим школама Брчко дистрикта БиХ.
6.2. Непостојање начина евиденција и врједновања волонтерског стажа код младих у Брчком	6.2.1. Успостава механизма из Закона о волонтирању БД 6.2.2. Промоција волонтирања у Брчко Дистрикту БиХ	6.2.1.1. Успостављање награде Волонтер године 6.2.1.2. Увођење организованих волонтерских активности у склопу средњошколског образовања – 20% младих више волонтира 6.2.2.1. Промоција волонтирања у средњим школама 6.2.2.2. Промоција локалних, регионалних и међународних програма волонтирања у јавности 6.2.2.3. Промоција волонтера из Брчко дистрикта БиХ
6.3. Непрепознавање Вијећа/Савјета младих БД као удружења од значаја за Брчко дистрикт БиХ	6.3.1. Унапријеђен рад Вијећа/савјета младих	6.3.1.1. Промоција Закона о младима за младе из руралног дијела Дистрикта 6.3.1.2. Анализа потреба чланица Вијећа/савјета младих БД 6.3.1.3. Промоција чланова управног одбора Вијећа/Савјета младих БД
6.4. Мрежа омладинских клубова није препозната као програм од значаја за Брчко дистрикт БиХ	6.4.1. Мрежа омладинских клубова препозната као јединствен програм за младе Брчко дистрикт БиХ	6.4.1.1. Анализа досадашњег рада Мреже омладинских клубова 6.4.1.2. Уврштавање буџета за омладинске клубове у буџет Брчко дистрикта БиХ 6.4.1.3. Промоција мреже омладинских клубова у јавности
6.5. Сусрети младих нису препознати као догађај од важности за Дистрикт	6.5.1. Препознавање ВСМБД и сусрета младих као организације и догађаја од важности за Дистрикт	6.5.1.1. Уврштавање оперативног годишњег гранта за рад Вијећа/Савјета младих у буџет Брчко дистрикта 6.5.1.2. Уврштавање Сусрета младих у календар догађаја Владе Брчко дистрикта БиХ
6.6. Млади немају адекватну подршку за мобилност кроз неформално образовања, омладинске и студентске размјене	6.6.1. Млади користе програме неформалног образовања у БиХ, регији и шире	6.6.1.1. Успостављање фонда за мобилност младих

6.7. Млади нису адекватно и довољно информирани о постојећим програмима	6.7.1. Млади су информирани о свим приликама које Дистрикт пружа и активно их користе	6.7.1.1. Успостава службе/одсјека за младе у Влади Брчко дистрикта БиХ 6.7.1.2. Успостављање информативног дијела веб-странице Владе Дистрикта најмање младима 6.7.1.3. Креирање и спровођење омладинског програма на Радио Брчко
--	---	---

Веза са стратешким циљем	СЦ3. Брчко дистрикт БиХ препознаје младе као активне актере који активно доприносе развоју и спровођењу политика и програма за младе, те ЕУ интеграцијама.
Приоритет	3.1. Млади су активни и значајни актери спровођења политика према младима.
Назив мјере	Унапријеђен омладински сектор Брчко дистрикта БиХ и укљученост младих у доношење одлука
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Кроз спровођење предложене мјере Дистрикт ће радити на адекватном и квалитетном спровођењу Закона о младима и Закона о волонтирању, те подржати даљи развој омладинског цивилног друштва, са посебним фокусом на активно учешће младих у процесима доношења одлука. Развојем омладинског сектора стварају се предиспозиције за већу укљученост младих у друштву, препознавање младих као социјалног капитала заједнице који доприноси и ствара најприје за своју специфичну групу, а затим и за цијело друштво.</p> <p>Активности које про излазе из ове мјере су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема и израда правилника о учешћу младих у раду Комисије за младе Скупштине Брчко дистрикта БиХ 2. Укључивање младих, представника Вијећа/Савјета младих БД, у радна тијела Владе Брчко дистрикта која се баве питањима младих 3. Промоција Закона о младима у средњим школама Брчко дистрикта БиХ 4. Успостављање награде Волонтер године 5. Увођење организованих волонтерских активности у склопу средњошколског образовања – 20% младих више волонтира 6. Промоција волонтирања у средњим школама 7. Промоција локалних, регионалних и међународних програма волонтирања у јавности 8. Промоција волонтера из Брчко дистрикта БиХ 9. Промоција Закона о младима за младе из руралног дијела Дистрикта 10. Анализа потреба чланица Вијећа/Савјета младих БД 11. Промоција чланова управног одбора Вијећа/Савјета младих БД 12. Анализа досадашњег рада Мреже омладинских клубова 13. Уврштавање буџета за омладинске клубове у буџет Брчко дистрикта БиХ 14. Промоција мреже омладинских клубова у јавности 15. Уврштавање оперативног годишњег гранта за рад Вијећа/Савјета младих у буџет Брчко дистрикта 16. Уврштавање Сусрета младих у календар догађаја Владе Брчко дистрикта БиХ 17. Успостављање фонда за мобилност младих 18. Успостава службе/одсјека за младе у Влади Брчко дистрикта БиХ 19. Успостављање информативног дијела веб-странице Владе Дистрикта најмање младима 20. Креирање и спровођење омладинског програма на Радио Брчко

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	Број омладинских пројекта који користе грант програм Владе Брчко дистрикта Број организација чланица Вијећа/Савјета младих Број активности које воде и спроводе млади у омладинском центру Број младих, корисника Мреже омладинских клубова	10 14 50 (на мјесечном нивоу) 0	20 20 100 (на мјесечном нивоу) 300
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Кроз спровођење предложених активности и мјере, Брчко дистрикт БиХ ће поновно постати мјесто препознатљиво по омладинском активизму и волонтерству те унаприједити садржаје, али и преступе младима, посебно младима који су на било који начин искључени из друштва. Кроз спровођење предложених активности млади ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> • бити активно укључени у процесе доношења одлука – кроз члана у Комисији за младе • омладинске организације ће имати већи број чланова • Дистрикт ће успоставити механизме из Закона о младима и Закона о волонтирању • волонтерство ће бити препознато у Дистрикту • рад Вијећа/Савјета младих ће бити унапријеђено • Мрежа омладинских клубова ће бити препозната као јединствен програм за младе • ВСМБД и сусрети младих ће бити препознати као организација и догађај од важности за Дистрикт • млади из Дистрикта ће активно користити постојеће програма у Дистрикту, али и шире • млади ће бити боље информисани о програмима које Влада креира за њих. 		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	400.000 КМ (100.000 КМ на годишњем нивоу) Извор: Буџет БДБиХ		

Период имплементације мјере	2023–2026.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за стручне и административне послове Владе Брчко дистрикта БиХ
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за стручне и административне послове Владе Брчко дистрикта БиХ • Пододјељење за подршку МЗ, НВО и УГ • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Вијеће/Савјет младих Брчко дистрикта БиХ • Омладинске организације
Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година

Безбједност младих

Заштита личне безбједности дјецe и младих, њихова безбједност у процесу образовања, приликом доласка и одласка у школу/факултет, безбједност у саобраћају, али и у свакодневном животу, на интернету, као и заштита права дјецe и младих показатељ су одговорне друштвене заједнице.

Током преласка из дјетињства у свијет одраслих, односно кроз одрастање дјецa и млади се сусрећу са изградњом властитог идентитета те имају снажну потребу за доказивањем и независношћу. Ово укључује развијање свијести о себи, свом тијелу али и тражење нових интереса, упознавање нових друштвених група, стварање веће самосталности кроз свакодневницу, те укључивање у активности властитим избором.

Управо у овом периоду живота млади почињу спроводити своје слободно вријеме на два начина: први укључује неструктурисане слободне активности попут дружења с пријатељима, гледање телевизије, коришћења интернета, читање, слушање музике, одмарање, изласци и сл, док други има више структуре и односи се на бављење спортом, умјетношћу, разне игре, боравка у центрима за младе и бављење хобијем (*Kleiber, Larson i Csikszentmihalyi, 1986.*).

Све ово ствара свакодневницу у којој млади људи одрастају и креирају свој простор у заједници. Кроз овај процес млади бивају изазивани дјеловати самосталније, учествовати у активностима заједнице, самостално бирати, те утицати на своје вршњаке. Старија група младих засновано на овом искуству већ имају изграђене обрасце понашања и другачије потребе када је у питању сигурност.

Узимајући у обзир комплексност законом дефинисане добне групе младих сигурност младих укључује различите аспекте од физичке сигурности дјецe и младих кроз период одрастања, преко

осјећаја сигурности на мјестима гдје срећу вршњаке, сигурности од насиље у породици и везама, сигурности на интернету, у саобраћају до социјалне и економске стабилности и подршке за самосталношћу, независности и опстанка у Босни и Херцеговини.

У припреми овог стратешког документа кроз истраживање и анализу добијених података, те рад радне групе највише се бавило физичком сигурношћу дјече и младих те њиховим односом са вршњацима кроз призму сигурности.

Правни оквир

Сигурност младих у Босни и Херцеговини гарантована је, између осталих, прописима кривичног законодавства, којег чине Кривични закон БиХ те кривични закони ентитета и Брчко дистрикта БиХ. Поред кривичних закона који чине основ, сигурност младих, иако не изричито, гарантована је и кроз друге законе државе Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта БиХ којима су евентуално прописана кривична дјела. Наведени закони чине допунско кривично законодавство, те се казне и друге санкције могу прописивати једино уколико су у складу с одредбама системског кривичног законодавства. У ширем смислу, у правни оквир којим се обезбјеђује сигурност младих убрајају се и кривични процесни закони (Закон о кривичном поступку БиХ, закони о кривичном поступку на нивоу ентитета као и Закон о кривичном поступку Брчко дистрикта БиХ) као и Закон о извршењу кривичних санкција. Важно је навести и посебно кривично законодавство, попут Закона о равноправности сполова БиХ, којим је 2003. године први пут регулисано сексуално узнемиравање, као и Закона о забрани дискриминације БиХ, а који морају бити у складу са кривичним законима у погледу услова одговорности и кажњивости.

У Брчко дистрикту БиХ питања безбједности регулисана су кроз сљедеће документе:

- Закон о заштити од пожара
- Закон о заштити од насиља
- Закон о заштити од клевете
- Закон о јавном реду и миру
- Закон о безбједности саобраћаја на путевима Брчко дистрикта БиХ
- Закон о безбједности и заштити здравља радника на раду
- Закон о заштити права припадника националних мањина
- Закон о заштити лица која пријављују корупцију
- Закон о заштити права на суђење у разумном року
- Закон о јавном окупљања
- Кривични закон.

Институционални оквир

На нивоу Босне и Херцеговине за питања безбједности надлежно је Министарство сигурности Босне и Херцеговине, у чијем саставу су Дирекција за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине, Гранична полиција Босне и Херцеговине, Државна агенција за истраге и заштиту, Агенција за форензичка испитивања и вјештачења, Агенција за школовање и стручно усавршавање, Агенција за полицијску подршку и Служба за послове са странцима.

Питањима безбједности у Брчко дистрикту БиХ се бави Полиција Брчко дистрикта БиХ и Одјељење за јавну безбједност Владе Брчко дистрикта БиХ. Полиција Брчко дистрикта БиХ обезбјеђује сигурну и безбједну средину свим лицима у Дистрикту, и ради поштујући међународно призната људска права и основне слободе предвиђене Уставом Босне и Херцеговине.

- Полиција Брчко дистрикта БиХ обезбјеђује неограничену слободу кретања свих лица, возила и роба кроз Дистрикт.
- Сви запослени у Полицији Брчко дистрикта БиХ су јавни службеници и као такви су одговорни за своје поступке.

У оквиру Одјељења за јавну безбједност дјелује Пододјељење за заштиту и спасавање. Овај Пододјељење обавља послове превентивног дјеловања и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром, акцидентним и другим несрећама, поплавама, саобраћајним несрећама, послове цивилне заштите, заштите од природних непогода, послова деминирања, уклањања и уништавања неексплодираних убојних и минско-експлозивних средстава, послова осматрања и обавјешавања, физичко-техничког обезбјеђења објеката Владе Брчко дистрикта БиХ и друге послове заштите и спасавања у складу са законима и прописима Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, те наложених послова од стране Владе Брчко дистрикта БиХ и градоначелника.

Пододјељење за заштиту и спасавање се састоји од три одсјека:

а) Одсјек за заштиту од пожара и спасавања коме припадају:

- Професионална ватрогасна јединица Брчко дистрикта БиХ
- Јединица за спасавање и сузбијање акцидентних ситуација

б) Одсјек цивилне заштите коме припадају:

- Стручно административни послови из области цивилне заштите
- Јединица тима за деминирање и ЕОД операције

с) Одсјек за осматрања, обавјештавања и физичко-техничког обезбјеђења коме припадају:

- Центар осматрања и обавјештавања
- Јединица физичко-техничког обезбјеђења.

Програми које у пољу сигурности младих Брчко дистрикт БиХ спроводи већ дужи вријеме укључују:

Смањивање броја ризичних радњи млађих адолесцената приликом коришћења пиротехничких средстава кроз посјете школама и обуке ученика. Посјета средње пољопривредне и средње медицинске школе, које у свом наставном плану и програму имају предвиђену обуку из области заштите од пожара, ради обједињавања теоретског знања и практичног дијела обуке. Спровођење обука на тему „Свјесност опасности од мина“ која се спроводи у сарадњи са полицијом, у коју су укључени ученици основних школа на подручју Брчко дистрикта БиХ.

Полиција Брчко дистрикта БиХ обезбјеђује сигурну и безбједну средину свим лицима у Дистрикту, и ради поштујући међународно призната људска права и основне слободе предвиђене Уставом Босне и Херцеговине.

- Полиција Брчко дистрикта БиХ обезбјеђује неограничену слободу кретања свих лица, возила и роба кроз Дистрикт.
- Сви запослени у Полицији Брчко дистрикта БиХ су јавни службеници и као такви су одговорни за своје поступке.

На располагању има 251 полицијског службеника, 43 државна службеника и намјештеника (укупно 294 запослена), а посебна пажња се посвећује техничко-технолошким иновацијама у опремању. Полиција својим активностима остварује значајан неопходни степен поштовања људских права и основних слобода и исте ограничавала искључиво у случајевима који су засновани на закону и који су били у функцији сигурности грађана – са друге стране, према прибављеним подацима, стручне анализе ефеката дјеловања Полиције у области процесуирања почињених прекршаја за просјачење и превенцију конзумирања опојних дрога, упућују на закључак да репресија не остварује резултате и да Брчко дистрикт БиХ у рјешавању овог комплексног проблема још увијек није пронашао ефикасан и ефективан одговор.

Полиција Брчко дистрикта БиХ спроводи сљедеће активности намијењене дјечи и младима:

- Пружање подршке школама у борби против вршњачког насиља кроз радионице и посјете школама.
- Одржавање радионица за ученике о безбједности на интернету
- Одржавање радионица о безбједности у саобраћају.

Ове активности Полиција Брчко дистрикта БиХ углавном спроводи са основним школама, но у свом дјеловању се посебно истиче програм *Полицајац у заједници* који дјелује у свим насељима Брчко дистрикта БиХ са посебним фокусом на средње школе.

У Стратешком плану Полиције Брчко дистрикта БиХ за 2019–2023. посебну пажњу младима Полиција посвећује кроз стратешки циљ 4. Јачати партнерство са заједницом гдје је препозната важност партнерства са другим институцијама Дистрикта, рад са школама и невладиним организацијама.

Кроз Стратегију развоја Брчко дистрикта БиХ до 2027. Стратешки циљ 2. се бави и унапређењем услуга јавне безбједности кроз стварање већег повјерења и транспарентности рада према грађанима.

Кључни проблеми у подручју безбједности младих

На основи анализе тренутног стања у институцијама власти те ставова и мишљења младих на подручју Дистрикта БиХ, и одржаног Дијалога с младима идентификовани су сљедећи проблеми младих за подручје сигурности.

1. Међувршњачко насиље

Међувршњачко насиље најзаступљенији је облик насиља код младих. Око 14% мушкараца и око 13% жена било је жртва међувршњачког насиља, а око 31% их познаје некога ко је био жртва овог облика насиља.

2. Насиље на интернету

Насиље на интернету све је учесталији облик насиља и у многим земљама представља значајан проблем код младих. Релевантни подаци о учесталости насиља на интернету за Босну и Херцеговину нису доступни, али је сасвим сигурно да овај облик насиља добија на значају. Ово додатно укључује и питање говора мржње која се из интернет простора пребацује у реални живот младих.

3. Неадекватно препознавање свих облика насиља

Око 37% младих Брчко дистрикта БиХ није сигурно да би знало препознати психичко насиље, у просјеку 6,5% их изјављује како вјероватно не би препознало психичко насиље. Истовремено млади не препознају ни друге облике насиља попут мобинга и булингa.

Приоритет	Млади су информирани и едуковани о начинима превенције насиља, препознају облике насиља и познају механизме за подршку у борби против насиља.	
Проблем	Жељени резултат	Активности
7.1. Међувршњачко насиље	7.1.1. Млади препознају, дјелују превентивно и пријављују вршњачко насиље	7.1.1.1. Појачати превентивне дјелатности везане за едукацију ученика средњих школа у Брчко дистрикту БиХ, на следеће теме: Врсте и типови насиља; Насиље у породици, Превенција међувршњачког насиља, Стереотипи, предрасуде и дискриминација, Борба против говора мржње и Екстремно насиље и борба против тероризма (за ученике првих разредна средњих школа) 7.1.1.2. Подршка активностима Буди мушко клуба 7.1.1.3. Већи број активности које води Полицајац у заједници и Полицајац у школи
7.2. Насиље на Интернету	7.2. Млади препознају интернет насиље	7.2.1.1. Информативна кампања о превенцији говорна мржње
Веза са стратешким циљем	СЦ3. Брчко дистрикт БиХ препознаје младе као активне актере који активно доприносе развоју и спровођењу политика и програма за младе, те ЕУ интеграцијама.	
Приоритет	2.3. Млади су информисани и едуковани о начинима превенције насиља, препознају облике насиља и познају механизме за подршку у борби против насиља.	
Назив мјере	Унапређење подршке за сигурност младих у друштву	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Кроз спровођење предложене мјере Дистрикт ће омогућити већи осјећај сигурности младих у друштву, а посебно у односима са вршњацима и на мјестима гдје долази до међувршњачког насиља. Системи заштите и подршке ће бити више препознати међу младима, а млади ће се осјећати сигурније и дјеловати превентивно у пољу заустављања насиља.</p> <p>Активности које произлазе из ове мјере су:</p> <p>21. Појачати превентивне дјелатности везане за едукацију ученика средњих школа у Брчко дистрикту БиХ, на следеће теме: Врсте и типови насиља; Насиље у породици, Превенција међувршњачког насиља, Стереотипи, предрасуде и дискриминација, Борба против говора мржње и Екстремно насиље и борба против тероризма (за ученике првих разредна средњих школа)</p> <p>22. Подршка активностима Буди мушко клуба</p>	

	<p>23. Већи број активности које води Полицајац у заједници и Полицајац у школи</p> <p>24. Информативна кампања о превенцији говорна мржње</p>		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	<p>Број пријављених и обрађених случајева међувршњачког насиља</p> <p>Број младих у Буди мушко клубу</p> <p>Број младих који су прошли едукацију</p>	<p>2021/2022. години пријављено и обрађено 35 случајева међувршњачког насиља.</p>	<p>Број пријављених и обрађених случајева међувршњачког насиља смањен за 20%</p> <p>Број младих у Буди мупко клубу повећан за 20%</p> <p>Најмање 100 ученика пролази едукацију</p>
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Кроз спровођење предложених активности млади Брчко дистрикта БиХ ће једноставно и лако препознати облике насиља у друштву, дјеловати превентивно и пријављивати случајеве насиља када су сами жртве или када су свједоци насиља. Спровођењем активности Дистрикт ће повећати повјерење младих у полицијске и друге службе сигурности те ће адекватније користити јавне просторе и интернет.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Млади препознају, дјелују превентивно и пријављују вршњачко насиље • Млади препознају интернет насиље 		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>У складу са буџетом Брчко дистрикта БиХ</p> <p>Извор: Буџет БДБиХ</p>		
Период имплементације мјере	<p>2023–2026.</p>		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	<p>Полиција Брчко дистрикта БиХ</p>		
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Полиција Брчко дистрикта БиХ • Одјељење за јавну безбједност Владе Брчко дистрикта БиХ • Одјељење за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Омладинске организације 		

Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година
--------------------	---------------------------------

Млади и ЕУ интеграције

Политика на нивоу ЕУ занимљива је за 31,1% младих. Интерес за Европску унију вјероватно је веће јер на питање о томе да ли би чланство БиХ у Европској унији било добро или лоше, око 41% младих одговара како сматра да би чланство БиХ у ЕУ било добро. Оних који сматрају да би чланство у ЕУ било лоше је око 18%, а око 29% младих нема изражен став по овом питању те бира опцију „ни добро ни лоше“. Значајан је и удио младих који не знају да ли би чланство БиХ у ЕУ било добро или лоше (око 11%).

Стратегија сарадње са исељеништвом БДБиХ почива на четири основна стуба односно подручја која су идентификована као приоритетна подручја дјеловања у остваривању дефинисане визије, а један од тих стубова укључује питања младих кроз укључивање младих из исељеништва за побољшање положаја младих у Дистрикту и развој циркуларних миграција.

Стратегија за сарадњу са исељеништвом наводи успостављање трајне комуникације и партиципације младих из исељеништва у активностима младих Дистрикта и укључивање младих из исељеништва у развој Дистрикта кроз организацију сусрета младих из исељеништва.

Институционални оквир

Одјељење за европске интеграције и међународну сарадњу подржава програме и пројекте организација цивилног друштва које раде са међународним програмима те ради на информисању свих грађана о европским интеграцијама за БиХ.

Међу подржаним пројектима посебно се истичу они које воде организације које се баве младима и омладинске организације.

Одјељење за европске интеграције и међународну сарадњу надлежан је за:

- а) укључење и координацију тијела јавне управе и институција Дистрикта у процесу програмирања помоћи Европске уније кроз доступне програме помоћи Европске уније
- б) сарадњу са органима јавне управе и институцијама Дистрикта као носиоцима пројеката у процесу идентификације портфолија пројеката који се кандидују према Европској унији, билатералним и мултилатералним донаторима кроз службену развојну помоћ доступну Босни и Херцеговини
- ц) подршку органима јавне управе и институцијама Дистрикта током планирања и имплементације пројеката који се финансирају из службене развојне помоћи Босни и Херцеговини пружањем подршке у пројектном управљању
- д) сарадњу са институцијама Европске уније, билатералним и мултилатералним донаторима и другим међународним субјектима ради активног укључења Дистрикта у међународну сарадњу како би се обезбиједила подршка укупном развоју Дистрикта
- е) координацију органа јавне управе и институција Дистрикта у планирању и испуњавању обавеза у процесу европских интеграција
- ф) праћење и извјештавање надлежних институција Босне и Херцеговине о испуњавању обавеза Дистрикта у процесу европских интеграција кроз координацију надлежних тијела јавне управе и институција Дистрикта
- г) координацију послова на усклађивању правног система Брчко дистрикта Босне и Херцеговине са стандардима за приступање Европској унији

х) координацију и организацију превођења правних прописа Европске уније и прописа у Брчко дистрикту БиХ на један од језика Европске уније, као и превођење других докумената значајних за разумијевање и испуњавање обвеза Брчко дистрикта БиХ у процесу европских интеграција и) развој сарадње са дијаспором Брчко дистрикта БиХ.

За ову област не постоје посебно дефинисани кључни проблеми, но како Брчко дистрикт БиХ има својеврсну самосталност у дјеловању и у контексту ЕУ интеграције кроз Стратегију за младе предлажу се сљедећи жељени резултати:

Приоритет	Млади познају важност ЕУ интеграција за развој заједнице и својих потенцијала	
Проблем	Жељени резултат	Активности
8.1. Млади нису довољно информисани о ЕУ интеграција у Босни и Херцеговини	8.1.1 Млади у Брчко дистрикту БиХ упознати са процесом европских интеграција, бенефицијама чланства БиХ у Европској унији и процеса међународне сарадње Млади Брчко дистрикта БиХ	8.1.1.1. Промотивна кампања о ЕУ интеграцијама 8.1.1.2. Обиљежавања Дана Европе 8.1.1.3. Промоција расположивих програма и фондова ЕУ за младе у сарадњи са НВО 8.1.1.4. Промоција програма размјене студената и ђака које омогућавају ЕУ програми у сарадњи са Ерасмус канцеларијом у БиХ и Канцеларијом Брчко дистрикта у Савјету министара 8.1.1.5 Камп за младе из исељеништва
Веза са стратешким циљем	СЦ3. Брчко дистрикт БиХ препознаје младе као активне актере који активно доприносе развоју и спровођењу политика и програма за младе, те ЕУ интеграцијама.	
Приоритет	3.3. Млади познају важност ЕУ интеграција за развој заједнице и својих потенцијала.	
Назив мјере	Укључивање младих у ЕУ интеграције	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Кроз спровођење предложене мјере Дистрикт ће креирати простор за активно учешће младих у ЕУ интеграцијама, радити на размјени идеја са младима и дати прилику младима да подрже европске вриједности у друштву. Истовремено млади у Брчко дистрикту ће бити боље информисани о приликама које младима нуди ЕУ, важности улоге младих у интеграцијама БиХ, мапе путе, те боље сарађивати са дијаспором, својим вршњацима и користити програме које ЕУ нуди младима у БиХ.</p> <p>Активности које произлазе из ове мјере су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 25. Промотивна кампања о ЕУ интеграцијама 26. Обиљежавања Дана Европе 27. Промоција расположивих програма и фондова ЕУ за младе у сарадњи са НВО 28. Промоција програма размјене студената и ђака које омогућавају ЕУ програми у сарадњи са Ерасмус канцеларијом у БиХ и Канцеларијом Брчко дистрикта у Савјету министара 29. Камп за младе из исељеништва 	

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	<p>Број промотивних активности/промоција за ЕУ позиве за пројекте младих, размјене и слично</p> <p>Број младих Брчко дистрикта БиХ на међународним програмима и размјенама</p>	<p>Најмање 50 годишње</p> <p>0</p> <p>0</p>	<p>Најмање 50 годишње</p> <p>Најмање 15</p> <p>Најмање 50</p>
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Кроз спровођење предложених активности младих Брчко дистрикта БиХ ће бити препознати као актери који промовишу европске вриједности у друштву, подржавају улогу Дистрикта у БиХ кандидатури, те ће бити адекватно информисано шта улазак у ЕУ значи за Босну и Херцеговину.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	140.000 КМ годишње Извор: Буџет БДБиХ		
Период имплементације мјере	2023–2026.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за ЕУ интеграције		
Носиоци мјере	<ul style="list-style-type: none"> • Одјељење за европске интеграције и међународну сарадњу, • Одјељење за стручне и административне послове, • Јединица за имплементацију пројеката који се финансирају из међународних фондова у РГФ • Вијеће/Савјет младих (у складу са Стратегијом за сарадњу са дијаспором) 		
Циљне групе	Млади у доби од 15 до 30 година		

МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Евалуација је процес, обично систематичан и објективан колико је то могуће, којим се одређује вриједности или значај активности, политике или програма, планиране интервенције, интервенције у току или завршене интервенције.⁶

Евалуација Стратегије за младе помаже да се одговори на питања о интервенцији као што су следећа:

- Који су утицаји спроведених мјера из стратегије?
- Спроводе ли се мјере у складу с планом?
- Ко и какву корист има од спроведених мјера?

Мониторинг је стална функција која користи системско прикупљање података о одређеним индикаторима да би се менаџменту и главним укљученим странама текуће развојне интервенције осигурали показатељи степена напретка и остварења циљева и напретка у употреби додијелиених средстава.⁷

Мониторинг и евалуација Стратегије за младе требају се заснивати на праћењу и вредновању резултата. Систем заснован на резултатима помаже креаторима Стратегије, онима који су је усвојили и онима који прате њене резултате у односу на циљну групу те другим укљученим странама да одговоре на основна питања о томе јесу ли остварени предвиђени исходи.

Мониторинг заснован на резултатима јесте сталан процес прикупљања и анализирања информација заснованих на кључним индикаторима те поређење стварних резултата с очекиваним резултатима како би се одредило колико добро се имплементира Стратегија. То је континуиран процес одређивања напретка ка експлицитним, краткорочним, средњорочним и дугорочним резултатима праћењем показатеља кретања ка остварењу специфичних, унапријед одређених циљева (исхода) употребом индикатора. Мониторинг заснован на резултатима осигураће повратну информацију о напретку (или непостојању напретка) особљу и онима који доносе одлуке, који информације могу користити на различите начине како би побољшали учинак.

Мониторинг укључује одређивање напретка ка остварењу исхода или утицаја. Исход се не може одредити директно, стога је одређен сет индикатора који, кад се правилно измјере, осигуравају информације о томе јесу ли или нису остварени исходи или жељени учинци, тј. јесу ли предузете мјере допринијеле приближавању испуњења визије Стратегије.

Индикатор учинка јесте „варијабла која омогућава верификацију промјена у развојној интервенцији или показује исходе релативне онеме што је планирано“⁸ (ОЕЦД 2002, стр. 29).

Евалуација заснована на резултатима јесте процјена планираних, текућих или завршених интервенција како би се одредили њихова релевантност, ефективност и ефикасност, утицај и одрживост. Намјера је осигурати информације које су вјеродостојне, употребљиве омогућавајући укључивање научених лекција у процес доношења одлука. Евалуација мјеру посматра у ширем погледу, постављајући питање је ли напредак ка циљу или одређени исход узрокован мјером, или постоје нека друга објашњења за промјене које је одабрао систем мониторинга. Питања евалуације могу укључивати следеће:

- Јесу ли исходи вјеродостојни?
- Колико ефективно и ефикасно се остварују?

⁶Glossar Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) / Развојног комитета за помоћ (ДАК) (ОЕЦД, 2000, стр. 21).

⁷ Исто. (ОЕЦД 2002, стр. 27–28).

⁸ Исто. (ОЕЦД 2002, стр. 29).

- Који неочекивани ефекти су узроковани мјерама?
- Представља ли мјера стратегију за рјешавање одређеног скупа потреба која је највише исплатива и одржива?

Мониторингом и евалуацијом заснованом на резултатима могу се демонстрирати побољшања или пак недостатак побољшања.

Извјештавајући о резултатима мјера стратегије, службеник за младе Владе Брчко дистрикта БиХ и надлежно Одјељење ће показати свој кредибилитет и повјерење јавности, а нарочито младих људи ради којих је израђена стратегија и ради којих се спроводе мјере.

Добар систем мониторинга и евалуације заснован на резултатима врло је користан као мотивациони и менаџментски алат, помаже при фокусирању пажње на остваривање резултата који су важни Влади Брчко дистрикта БиХ, интересним странама и младим људима.

Систем мониторинга и евалуације пружиће благовремену информацију свим укљученим странама, а прије свега надлежном Одјељењу Владе Брчко дистрикта БиХ, Вијећу/Савјету младих БД и Комисији за младе Скупштине Брчко дистрикта БиХ, о напретку постизања учинка стратегије. Он ће помоћи у раној идентификацији евентуалне слабости која захтијева корективне мјере. Подаци мониторинга такође ће обезбиједити информације о нетипичним вриједностима (подручја која раде нарочито добро или нарочито лоше).

Циљеви евалуације се огледају кроз:

а) евалуација тренутног стања

Циљ евалуације тренутног стања може послужити да бисмо након евалуације послје спроведене активности могли утврдити до каквих је промјена (по могућности побољшања) дошло. Евалуацију тренутног стања добили смо истраживањем које смо спровели прије израде стратегије према младима.

б) евалуација насталих промјена

Код евалуације насталих промјена анализирамо процес од почетног до новог стања. Најчешће процјењујемо спроведене активности у односу на постигнути резултат.

ц) евалуација учинковитости

Евалуација учинковитости такођес анализира процес, али онај који наступа након евалуације спроведених активности. Она оцјењује је ли активност, па напосљетку и цијела стратегија према младима, била учинковита, тј. шта се то у заједници побољшало.

Евалуација фокусирана на резултате

У плановима дјеловања по областима наведени су жељени резултате који се намјеравају постићи планираним активностима. С обзиром да је планирано низ активности најбоље је евалуацију спроводити нетом након спровођења активности, како би сазнали је ли активност била одговарајућа и сматра ли је циљна група добром.

Евалуација појединих активности не треба се претворити у евалуацијско истраживање, већ треба дати одговор на основна питања која би оцијенила је ли активност постигла жељени резултат, тј. довела до значајних промјена.

Питања дијелимо на она која постављамо корисницима активности и на она која постављамо себи као евалуатору.

Евалуација кроз кориснике активности

Питамо ли кориснике за њихово мишљење, активности можемо вредновати на неколико начина, на примјер:

- упитником,
- интервјуом,
- групном дискусијом и сл.

Без обзира коју технику користили, погодна су нам сљедећа питања:

- Је ли активност била прилагођена вама као корисницима?
- Који је активност постигла резултат код вас?
- Треба ли активност примјењивати убудуће и треба ли нешто промијенити?
- Је ли активност спроведена у одговарајућем периоду?

Одговори на ова питања помоћи ће нам да одговоримо на питања која постављамо у интерној евалуацији.

Интерна евалуација

Интерном евалуацијом допуњујемо одговоре које смо добили од корисника.

Постављамо себи сљедећа питања:

- Је ли активност спроведена онако како је планирана?
- Јесмо ли обухватили циљну групу?
- Је ли активност спроведена на вријеме?
- Је ли одговорна особа/институција добро обавила свој посао?
- Је ли активност довела до жељеног резултата?
- Може ли активност послужити као добар примјер из праксе?

Евалуација учинковитости стратегије према младима

За стратегију према младима можемо рећи да је постигла учинковитост уколико су досегнути жељени резултати, предвиђени у плановима дјеловања. Учинак стратегије према младима односи се на специфичне показатеље који потврђују постизање жељених резултата из плана дјеловања.

Примјер:

Стратегијом према младима предвиђено је спровођење уличне кампање за анимирање младих да се активно укључе у рад локалних удружења.

Жељени резултат гласи: У локална удружења укључило се 20% нових младих људи који желе волонтирати.

Уколико након спровођења ове активности установимо да је постигнут жељени резултат и да се за 20% више младих заиста пријавило да волонтира у неком од удружења, питамо се који је учинак оставио иза себе овај резултат. Ако евалуацијом установимо да су нови чланови удружења покренули четири активности које на неки начин унапређују заједницу, онда можемо говорити о учинковитости активности.

Потврди ли се учинковитост већине активности, стратегију према младима оцјењујемо учинковитом.

Доступност података о спровођењу стратегије према младима јавности

Овисно о томе коме је намијењен, систем праћења може бити интерни и екстерни. Интерни систем доступан је само радној групи која је надлежна за праћење, док је екстерни систем намијењен свим

заинтересованим странама. Пожељно је да је мониторинг јаван, тј. доступан свима јер пружа информације широј јавности, а особама које се директно баве спровођењем стратегије омогућује праћење рада других надлежних особа и увезивање с њима на заједничким активностима. Друга заинтересована удружења и млади могу се обратити надлежној особи уколико се желе укључити у спровођење мјера, активности и пројекта, али и уколико желе бити корисником неких од активности.

Савремене информационе технологије (посебице интернет) иду у прилог томе да је систем праћења спровођења стратегије према младима доступан јавности. На интернетским страницама системи се могу периодично допуњавати информацијама.

На тај начин омогућујемо заједницама у БиХ и регији да користе наша искуства, било да су позитивна или негативна. Зато требамо бити објективни приликом евалуирања, како бисмо другима скренули пажњу које активности се нису показале успјешним, тј. учинковитим.

Коришћење евалуације за систем праћења

Подаци које смо добили евалуацијом можемо изврсно искористити за мониторинг. Мониторинг треба бити прегледан па је стога препоручљиво радити га у облику табеле, у коју уносимо питања и одговоре добивене у процесу евалуације појединих активности.

Вратимо се на примјер активног укључивања младих у удружења

Индикатори	Циљеви	Мјере	Мониторинг
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	

Индикатори	Циљеви	Мјере	Мониторинг
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	
Број младих који учествују у пројектима	Учешће	Јако је јавно познати програм	

Стратегија за младе Брчко дистрикта БиХ предвиђа исходе и жељене резултате те мјере и активности за спровођење и постизање зацртаних циљева.

Потребно је на самом почетку спровођења стратегије одредити приступ и креирати систем мониторинга и евалуације заснован на резултатима, с тим да ће се на нивоу стратегије пратити и мјерити постигнути учинци, док ће се програми дјеловања за сваку појединачну годину бавити детаљним активностима чије је спровођење потребно за постизање циљева.

Сваки програм дјеловања утврдиће своје властите индикаторе успјеха на нивоу жељених резултата стратегије, односно на нивоу исхода. На тај начин ће се обезбиједити да се и стратегија и програми прате и вреднују на основу жељених резултата.

